

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta
Katedra rozvojových studií

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Patrícia ČIŽMÁRIKOVÁ

**Turismus jako rozvojová příležitost SIDS v
pacifickém regionu**

Olomouc 2015

Prohlašuji, že jsem zadanou diplomovou práci vypracovala sama a že jsem uvedla veškeré použité zdroje.

V Olomouci, dne 10.5.2015

Podpis

Touto cestou děkuji vedoucímu mé diplomové práce Mgr. Zdeňku Opršalovi, Ph.D. za jeho vstřícný přístup, cenné rady a zejména trpělivost, které mi pomohly při vypracování této práce. Děkuji také Ing. Mgr. Jaromíru Harmáčkovi, Ph.D. za plodnou spolupráci.

Abstrakt, klíčová slova

Tato diplomová práce se zabývá cestovním ruchem v malých ostrovních státech (SIDS) se zaměřením na oblast Tichého oceánu. V teoretické části jsou vymezeny SIDS ve 3 regionech světa (Karibik, Pacifik a AIMS) a jsou popsány jejich obecné ekonomické, environmentální, populační a rozvojové charakteristiky. Další kapitola obsahuje popis jednotlivých pacifických SIDS, včetně krátkého historického vývoje, struktury hospodářství a geografických vlastností, se zvláštním zaměřením na turismus. V teoretické části je kladen důraz také na různé aspekty turismu v SIDS a na jeho pozitivní i negativní dopady na malé ostrovní státy, jakož i na potenciál turismu stát se nástrojem ekonomického a sociálního rozvoje pro tyto státy. V praktické části byl proveden kvantitativní výzkum pomocí regresní analýzy. Je zkoumán vliv jednotlivých ekonomických, geografických, sociálních, environmentálních a jiných faktorů na počet turistů v malých ostrovních státech. Výsledky analýzy naznačují, že hlavními determinanty přílivu turistů do SIDS jsou faktory dostupnosti, klimatu, velikosti populace a úroveň ekonomické vyspělosti.

Klíčová slova: SIDS, turismus, Pacifik, ostrov

Abstract, key words

The subject of this thesis is tourism in Small Island Developing States (SIDS) with a focus on the Pacific ocean area. In the theoretical part, SIDS in 3 world regions (Caribbean, Pacific and AIMS) were characterised and their economical, environmental, population and development characteristics were described. The next chapter deals with individual Pacific SIDS, including a description of a short historical background, structure of national economy and geographical features, with a special emphasis on tourism. The emphasis is also put on different aspects of tourism in SIDS and on its positive and negative impacts on small island states, as well as on the tourism potential to become a economical and social development tool. In the practical part, a quantitative research using the regression analysis is carried out. The effect of various economical, geographical, social, environmental and other factors on the number of tourists in SIDS is questioned. The results show that the main determinants of the tourism inflows are the accessibility, climate, population size and level of economic development of the country.

Key words: SIDS, tourism, Pacific, island

OBSAH

Obsah

Seznam zkratk.....	8
Seznam tabulek a obrázků.....	9
1. Úvod	10
2. Cíle a metody zpracování	11
3. Obecná charakteristika SIDS.....	12
3.1 Definice a vymezení SIDS.....	12
3.2 Geografické vymezení a výčet SIDS.....	14
3.2.1 Karibik.....	14
3.2.2 Oblast Tichého oceánu	15
3.2.3 AIMS	15
4. Specifika SIDS.....	17
4.1 Ekonomika	17
4.2 Životní prostředí	18
4.3 Obyvatelstvo.....	19
4.4 Rozvojová problematika a rozvojová spolupráce.....	19
5. Turismus v SIDS	22
5.1 Význam turismu pro SIDS	22
5.2 Specifický turistický produkt ostrovních zemí.....	23
5.3 Zaoceánské lodě	24
5.4 Význam odlehlosti ostrovů pro rozvoj turismu	24
5.5 Turismus jako nástroj boje proti chudobě	25
6. Oblast Tichého oceánu	27
6.1 Mikronésie.....	31
Geografie, výčet států	31
Historie a kultura	31
6.1.1 Palau	31
6.1.2 Guam	32
6.1.3 Severní Mariany.....	33
6.1.4 Federativní státy Mikronésie	33
6.1.5 Nauru.....	34
6.1.6 Marshallovy ostrovy	35

6.1.7 Kiribati	36
6.2 Melanésie	36
Geografie, výčet států	36
Historie a kultura	36
6.2.1 Papua Nová Guinea	37
6.2.2 Nová Kaledonie.....	38
6.2.3 Vanuatu	39
6.2.4 Šalamounovy ostrovy	40
6.2.5 Východní Timor	40
6.2.6 Fidži.....	41
6.3 Polynésie.....	42
Geografie, výčet států	42
Historie a kultura	42
6.3.1 Tuvalu	42
6.3.2 Samoa	43
6.3.3 Americká Samoa	44
6.3.4 Tonga	44
6.3.5 Niue	45
6.3.6 Cookovy ostrovy	45
6.3.7 Francouzská Polynésie.....	46
6.4 Turismus v Pacifiku, shrnutí.....	47
7. Výzkum vlivu jednotlivých faktorů na příliv turistů do SIDS.....	49
7.2 Data a proměnné.....	49
7.3 Modely, odhady a výsledky	55
7.4 Shrnutí výsledků analýzy	58
8. Závěr	59
9. Seznam literatury	60
10. Přílohy.....	69

Seznam zkratek

AIMS - Atlantic ocean, Indian ocean, Mediterranean sea and South China Sea (Atlantický oceán, Indický oceán, Středozemní moře a Jihočínské moře)

AOSIS – Alliance of Small Island States (Aliance malých ostrovních států)

BPOA – Barbados Programme of Action (barbadoský akční program)

CIA – Central Intelligence Agency

FDI – Foreign Direct Investment (přímé zahraniční investice)

FSM – Federativní státy Mikronésie

FP – Francouzská Polynésie

HDI – Human Development Index (Index lidského rozvoje)

HDP – Hrubý domácí produkt

LDC – Least Developed Countries (Nejméně rozvinuté země)

ODA – Official Development Aid (Oficiální rozvojová pomoc)

PNG – Papua Nová Guinea

SIDS – Small Island Developing States (malé ostrovní rozvojové státy)

UN – United Nations (Organizace spojených národů, OSN)

UNESCO - The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu)

UNCTAD - United Nations Conference on Trade and Development (Konference OSN pro obchod a rozvoj)

UNDP – United Nations Development Program (Program Spojených národů pro rozvoj)

UNEP - United Nations Environmental Program (Program Spojených národů pro životní prostředí)

UN-OHRLLS - UN Office of the High Representative for the Least Developed Countries, Landlocked Developing Countries and Small Islands Developing States (Úřad vysokého zástupce pro nejméně rozvinuté země, vnitrozemské rozvojové země a malé ostrovní rozvojové státy)

USD – United States Dollar (americký dolar)

Seznam tabulek a obrázků

Obrázek 1: SIDS v Karibiku.....	15
Obrázek 2: SIDS v oblasti AIMS a Pacifiku.....	16
Graf 1: ODA na obyvatele v USD ve vybraných SIDS za 2013.....	20
Graf 2: Celková ODA v USD pro vybrané SIDS za rok 2013.....	21
Obrázek 3: Vymezení oblastí Mikronésie, Melanésie a Polynésie v Tichém oceánu.....	29
Tabulka 1: Státy SIDS s vybranými indikátory.....	30
Tabulka 2: Výsledky korelační analýzy.....	53
Tabulka 3: Výsledky korelační analýzy log_turisti.....	54
Tabulka 4: Modely a výsledky regresní analýzy.....	57

1. Úvod

Malé ostrovní státy se vyznačují svou odlehlostí, izolací a omezenými možnostmi ekonomického rozvoje. Více než jiné země světa jsou vystaveny vlivu globálních environmentálních problémů. Jejich strukturální charakteristiky limitují možnosti přímých zahraničních investic, malá velikost zabraňuje v dosažení minimálního rozsahu výroby nutného pro efektivitu produkce a odlehlost ostrovů navyšuje transportní náklady. Nacházejí se na periferii a světové dění ovlivňují minimálně. Kvůli své malé velikosti trpí nedostatkem přírodních i lidských zdrojů potřebných k rozvoji. Na druhou stranu ostrovy evokují exotiku, slunce a moře – atributy, které jsou ekonomicky využitelné pro cestovní ruch. Turismus se tedy jeví jako jedna z mála rozvojových příležitostí pro malé ostrovní státy a někteří autoři a světové organizace (UNWTO, 2010; Prideaux, 2013; Sharpley, 2014) tuto příležitost pro ekonomický rozvoj SIDS vyzdvihují. Cestovní ruch je celosvětově jedním z nejrychleji rostoucích sektorů ekonomiky a v SIDS tento sektor rostl v poslední době dokonce rychleji, než je světový průměr. Tato práce má za cíl zhodnotit potenciál cestovního ruchu pro rozvoj SIDS, se speciálním zaměřením na malé ostrovní státy v Pacifiku. Druhým cílem práce je identifikovat faktory, které ovlivňují počet turistů v malých ostrovních státech. Některé SIDS jsou výrazně úspěšnější v přilákání turistů než jiné; přitom všechny SIDS sdílejí podobné charakteristiky. Při bližším pohledu je však patrné, že se také jednotlivé země navzájem velmi liší, a to jak ekonomickou vyspělostí, tak kulturními, sociálními, historickými a geografickými znaky. Faktory na straně destinace ovlivňující její turistickou oblíbenost zkoumalo již mnoho autorů (Armstrong, 2014; Gay, 2013; Hampton, 2012; Huebner, 2012; Lohmann, 2013; Pearce, 2001; Prebežac, 2008; Prideaux, 2012; Sharpley, 2012; Toader, 2014). Metodou regresní analýzy, která je použita i v této práci, zkoumal danou problematiku Cho (2010). Autor se však nesoustředil na žádnou konkrétní oblast světa, ale zkoumal tento fenomén obecně na vzorku 135 zemí. Cílem této diplomové práce je určit faktory ovlivňující oblíbenost destinace konkrétně v případě malých ostrovních států.

2. Cíle a metody zpracování

Cílem této práce je zhodnotit potenciál cestovního ruchu pro rozvoj SIDS se speciálním zaměřením na malé ostrovní státy v Pacifiku a také identifikovat konkrétní faktory ovlivňující příliv turistů do SIDS.

Tato práce bude rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části práce budou využity metody rešerše dosud vydané literatury a její následná kompilace. V praktické části budou použity metody kvantitativního výzkumu ke zkoumání vlivu jednotlivých faktorů na oblíbenost destinace.

Teoretická část bude rozdělena na 4 hlavní kapitoly. V první kapitole bude podána obecná charakteristika malých ostrovních států. Zde se bude práce opírat o zdroje dostupné na webových stránkách mezinárodních organizací, a to zejména Organizace spojených národů (UN 1992; 1994; 2010), UNESCO (2014), UN-OHRLLS (2015) a další. Poslední zmíněný zdroj je hojně využíván v této diplomové práci, protože přehledně obsahuje základní informace o všech SIDS. Druhá kapitola bude obsahovat popis specifických vlastností SIDS z hlediska ekonomického, environmentálního, populačního a rozvojového. Kromě výše uvedených zdrojů bude čerpáno také z dostupných statistik a informací UNDP (2014) a UNCTAD (2014). V některých případech jsou použity zdroje z relevantních vědeckých článků dostupných v elektronické podobě. Další kapitola popíše různé aspekty turismu v SIDS a bude také čerpat z vědeckých článků. Poslední kapitola se bude věnovat charakteristikám jednotlivých SIDS v Pacifiku se zaměřením na turismus. V této části práce bude vycházeno z informací na již zmíněném webu UN-OHRLLS (2015), z relevantních akademických článků věnujících se jednotlivým zemím oblasti Tichého oceánu z pohledu turismu a doplňující faktografické informace budou čerpány z webu CIA World Factbook (CIA, 2015b).

V praktické části bude zkoumán vliv jednotlivých ekonomických, geografických, sociálních, environmentálních a jiných faktorů na počet turistů v malých ostrovních státech pomocí metod kvantitativního výzkumu (regresní analýzy).

3. Obecná charakteristika SIDS

3.1 Definice a vymezení SIDS

Zkratkou SIDS se označují malé ostrovní rozvojové státy (Small Island Developing States). Tato skupina zemí byla pro svoji environmentální, ekonomickou a sociální specifičnost poprvé oficiálně vymezená v roce 1992 na Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji (také známá jako Summit Země) v Rio de Janeiru. SIDS jsou součástí dokumentu Agenda 21¹, kde jsou popsány takto:

„Small island developing States, and islands supporting small communities are a special case both for environment and development. They are ecologically fragile and vulnerable. Their small size, limited resources, geographic dispersion and isolation from markets, place them at a disadvantage economically and prevent economies of scale. For small island developing States the ocean and coastal environment is of strategic importance and constitutes a valuable development resource.“(UN, 1992: Kapitola 17, odst.G)

[Malé ostrovní rozvojové státy a ostrovy, na kterých žijí malé komunity, jsou speciálním případem z hlediska environmentálního i rozvojového. Jsou ekologicky křehké a zranitelné. Kvůli své malé velikosti, omezeným zdrojům, geografické roztržitosti a izolaci od trhů mají ekonomickou nevýhodu a nemohou generovat úspory z rozsahu. Pro malé ostrovní rozvojové státy je oceán a pobřeží strategicky důležitý a je cenným zdrojem rozvoje.]

SIDS mají mnohé společné charakteristiky s ostatními rozvojovými zeměmi, nadto však čelí specifickým výzvám. Charakteristiky SIDS lze shrnout následovně (UN General Assembly, 2010):

- Malá velikost
- Odlehlost
- Zranitelnost k externím šokům
- Omezený počet zdrojů
- Vystavení vlivu globálních environmentálních problémů

První globální konference věnující se udržitelnému rozvoji SIDS proběhla v roce 1994 na Barbadosu. Z konference vzešel Barbadoský akční program (Barbados Programme of Action – BPOA), který identifikoval 14 oblastí, na které se mají SIDS ve svém rozvoji soustředit. Na prvním místě je

¹ Programový dokument OSN a jeden ze základních textů udržitelného rozvoje, který byl schválen na Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji v roce 1992.

klimatická změna, zvyšování hladiny moře a přírodní katastrofy. Dalšími oblastmi jsou přírodní zdroje moře, pevniny a energetické zdroje, budování institucí, administrativních a technických kapacit, transport a komunikace, věda a technologie a budování lidského kapitálu. BPOA neopomíná ani oblast turismu. Označuje ji jako jednu z mála rozvojových příležitostí malých ostrovních států, která jim může pomoci k ekonomickému růstu. Turismus má také potenciál nastartovat rozvoj dalších odvětví. Musí však být řízen tak, aby nepoškodil křehké ekosystémy a životní prostředí SIDS. Příležitostí může být i ekoturismus. (UN, 1994)

V roce 2001 byl Valným shromážděním OSN založen Úřad vysokého zástupce pro nejméně rozvinuté země, vnitrozemské rozvojové země a malé ostrovní rozvojové státy (UN Office of the High Representative for the Least Developed Countries, Landlocked Developing Countries and Small Islands Developing States – UN-OHRLS). Úkolem UN-OHRLS je koordinovat naplňování Barbadoského akčního programu, jakož i zastupovat malé ostrovní státy v OSN a zvyšovat povědomí o nich v médiích, v občanské společnosti a v akademické i neziskové sféře. UN-OHRLS vytvořil oficiální seznam zemí SIDS – v současné době do něj řadí 38 členských států OSN a 19 teritorií.

V roce 2005 proběhla revize Barbadoského akčního plánu na Mezinárodním setkání na Mauriciu, vyvolaného rezolucí A/57/262 Valného shromáždění OSN. Na tomto setkání byla přijata Mauricijská strategie (MSI)², která stanovuje akce v 19 prioritních oblastech, do kterých zahrnuje původních 14 prioritních oblastí BPOA. Novými oblastmi jsou: posílení snahy SIDS vystoupit ze skupiny LDCs, obchod: liberalizace a globalizace, udržitelná produkce a spotřeba, podpora kultury a kulturní identity a další. MSI mimo jiné zdůrazňuje spolupráci Jih-Jih (South-South cooperation)³ a SIDS-SIDS; také poukazuje na genderovou rovnost. (UNESCO, 2014)

V září 2014 se ve městě Apia (stát Samoa) konala pod záštitou OSN 3. mezinárodní konference věnovaná SIDS. Z konference vzešel dokument *Samoa Pathway* („Samoa“ jednak kvůli místu pořádání konference a také jako zkratka pro *SIDS Accelerated Modalities of Action* - Urychlené metody akce pro SIDS). Tématem konference byl „Udržitelný rozvoj SIDS díky skutečnému a trvalému partnerství“ (*The Sustainable Development of SIDS Through Genuine and Durable Partnerships*). Konference se zúčastnilo 21 hlav států a 3 500 delegátů. Tématy konference byly: udržitelný ekonomický rozvoj; změna klimatu a řízení rizik v souvislosti s přírodními katastrofami (*disaster risk management*); sociální rozvoj; zdraví a nepřenosné choroby; mládež a ženy; udržitelná energie; oceány, moře a biodiverzita; voda a sanitace; potravinová bezpečnost a management odpadu. Na fórech a diskuzích také zazněla následující témata: vystoupení ze statusu LDCs, vědecké monitorování a odhady,

² Mauritius Strategy for Implementation of the Programme of Action for the Sustainable Development of Small Island Developing States (MSI)

³ South-South Cooperation znamená vzájemnou spolupráci v rámci zemí globálního Jihu

budování odolnosti a další. Konference byla také příležitostí zdůraznit kulturní tradice hostující země, jakož i ostatních SIDS. (IISD, 2014)

SIDS se sdružují v Alianci malých ostrovních států – Alliance of Small Island States (AOSIS). Do aliance náleží 37 SIDS – členských států OSN a 5 teritorií se statusem pozorovatelů. Součástí AOSIS není Bahrajn. Posláním aliance je lobovat a vyjednávat na půdě OSN ve prospěch svých členských států. AOSIS nemá formální strukturu a funguje na základě konzultací a konsensu na plenárních zasedáních na úrovni ambasad jednotlivých států v New Yorku. Současným předsedou AOSIS je velvyslanec Nauru, Marlene Moses. (AOSIS, 2015)

3.2 Geografické vymezení a výčet SIDS

57 SIDS, vymezených UN-OHRLLS, se nachází ve 3 geografických oblastech:

- Karibik
- Oblast Tichého oceánu
- Oblast Atlantického oceánu, Indického oceánu, Středozemního moře⁴ a Jihočínského moře (Atlantic ocean, Indian ocean, Mediterranean and South China Sea – AIMS)

V kategorii SIDS se nacházejí i 4 pobřežní státy s nízkou nadmořskou výškou, které však nejsou ostrovy – konkrétně se jedná o Belize, Surinam, Guyanu a Guineu-Bissau.

3.2.1 Karibik

Tato oblast je nejpočetnější a patří do ní 27 SIDS:

Americké panenské ostrovy, Anguilla, Antigua a Barbuda, Aruba, Bahamy, Barbados, Belize, Bermudy, Britské panenské ostrovy, Curaçao, Dominika, Dominikánská republika, Grenada, Guadeloupe, Guyana, Haiti, Jamajka, Kajmanské ostrovy, Kuba, Martinik, Monserrat, Portoriko, Surinam, Sv. Kitts a Nevis, Sv. Lucie, Sv. Vincent a Grenadíny, Trinidad a Tobago, Turks a Caicos.

⁴ Momentálně žádný z ostrovů Středozemního moře není řazen mezi SIDS, zkratka AIMS zahrnující tuto oblast je však zaužívaná

Obrázek 1: SIDS v Karibiku

Zdroj: SciDevNet, 2014⁵

3.2.2 Oblast Tichého oceánu

Do Pacifického regionu náleží těchto 20 SIDS:

Americká Samoa, Cookovy ostrovy, Fidži, Francouzská Polynésie, Guam, Kiribati, Marshallovy ostrovy, Mikronésie (Federativní státy), Nauru, Niue, Nová Kaledonie, Palau, Papua Nová Guinea, Samoa, Severní Mariany, Šalamounovy ostrovy, Timor-Leste, Tonga, Tuvalu, Vanuatu.

3.2.3 AIMS

V oblasti AIMS se nachází 10 malých ostrovních států:

Bahrajn, Guinea-Bissau, Kapverdy, Komory, Maledivy, Maurícius, Seychelly, Singapur, Svatý Tomáš a Princův ostrov.

⁵ Na obrázku je vyznačen i ostrov St. Marteen, který již nepatří mezi SIDS. V Karibiku se v současnosti nachází 27 SIDS.

Obrázek 2: SIDS v oblasti AIMS a Pacifiku

Zdroj: UN-OHRLLS, 2013b

4. Specifika SIDS

4.1 Ekonomika

Z hlediska ekonomické rozvinutosti a příjmů jsou SIDS velice heterogenní skupinou. Devět z nich patří do skupiny nejméně rozvinutých zemí světa (Least Developed Countries – LDCs) – jedná se o Guineu-Bissau, Haiti, Kiribati, Komory, Svatý Tomáš a Princův ostrov, Šalamounovy ostrovy, Timor-Leste, Tuvalu a Vanuatu (UN-OHRLLS, 2015). Do kategorie zemí s nízkým příjmem podle Světové banky (Low-income countries) patří 2 země (Guinea-Bissau a Haiti), do kategorie zemí s nižším středním příjmem (Lower-middle-income countries) patří 10 zemí, mezi zeměmi s vyšším středním příjmem (Upper-middle-income countries) a vysokým příjmem (High-income countries) je shodně 18 SIDS⁶(The World Bank, 2015).

Ačkoli mají SIDS malou rozlohu pevniny, jejich území se mnohonásobně rozšíří, pokud do něj počítáme i moře a oceán spadající do jejich výlučné ekonomické zóny (Exclusive Economic Zone – EEZ)⁷. Například EEZ Cookových ostrovů, které mají rozlohu pouhých 236 km², činí téměř 2 mil. km². EEZ Francouzské Polynésie (rozloha 4 167 km²) je 4 767 242 km² (UN-OHRLLS, 2013). SIDS hojně využívají zdrojů oceánu, a to především na rybolov. V pacifických ostrovech se lov tuňáka podílí cca 10 % na tvorbě HDP a u některých ostrovů tvoří až 50 % exportu. Ryby a mořské plody jsou také velmi důležitou složkou potravy místních obyvatel (UN, 2014). Kromě rybolovu má v některých SIDS důležité postavení těžební průmysl – v státě Trinidad a Tobago se v roce 2008 podílel na tvorbě HDP 45,8 %. Trinidad a Tobago, stejně jako Bahrajn, těží a exportují ropu a ropné produkty. V Nové Kaledonii se nachází 25 % světových zásob niklu a dochází zde k těžbě niklové rudy ve velkých objemech, podporované Francií. Ekonomika státu Nauru v Tichém oceánu je závislá na těžbě fosfátů – ostrov však již téměř všechny svoje zdroje vyčerpal intenzivní těžbou v minulých letech, a tak v současné době hledá cestu, čím příjmy z fosfátů nahradit (CIA World Factbook, 2015b). Co se týče zemědělství, pěstují a exportují SIDS různé tropické a subtropické plodiny. Pro pacifické státy je mimo jiné důležité pěstování a prodej výrobků z kokosových ořechů (např. ve státech Samoa a Fidži se tyto aktivity podílejí 30 % na tvorbě HDP). V Karibiku se pěstuje a vyváží zejména cukrová třtina, rum, citrusy a banány (UN-OHRLLS, 2013).

⁶ V statistice Světové banky jsou započítány všechny samostatné státy a pouze některá teritoria, proto se součet nerovná 57

⁷ Výlučná ekonomická zóna je oblast moře do vzdálenosti 200 námořních mil (370 km) od pobřeží. Pobřežní stát má ve své výlučné ekonomické zóně svrchovaná práva k průzkumu a využívání přírodních zdrojů.

Většina SIDS udržuje obchodní styky hlavně s EU, USA a Čínou. SIDS v Tichém oceánu jsou v tomto ohledu specifické – kvůli geografické blízkosti obchodují nejvíce s Austrálií, Singapurem, Japonskem a Novým Zélandem (UN-OHRLLS, 2013).

Strukturální charakteristiky SIDS limitují možnosti přímých zahraničních investic (Foreign Direct Investment – FDI). Jejich malá velikost zabraňuje v dosažení minimálního rozsahu výroby nutného pro efektivitu produkce. Odlehlost ostrovů navyšuje transportní náklady, což omezuje export a import. Objem FDI do SIDS je však v poměru k jejich malé velikosti relativně vysoký, a to z důvodu fiskálních výhod pro investory a díky velkým investicím do těžby přírodních surovin v některých zemích. Přímé zahraniční investice do SIDS jsou koncentrované do několika málo zemí a odvětví. Hlavními investory jsou USA a Austrálie, i když se vynořují i noví – nejvýrazněji Čína. Kromě těžby a zpracování nerostných surovin vyhledávají investoři příležitosti v turismu a ve finančním sektoru. (UNCTAD, 2014)

Malé ostrovní státy narážejí v ekonomice na nevýhody plynoucí z různé míry jejich odlehlosti a malé rozlohy. Odlehlost jim, stejně jako všem periferním oblastem, brání zapojit se více do světového obchodu. Jejich transportní náklady jsou vysoké. Malá rozloha pak brání v ekonomické diverzifikaci a specializaci a tím v dosažení větší konkurenceschopnosti. Mají malé výrobní, lidské a institucionální kapacity. Jejich malá ekonomická síla způsobuje neschopnost ovlivňovat světový obchod – proto se pravidlům pouze přizpůsobují, ale netvoří je. Malé zdroje je však nutí se mezinárodnímu obchodu otevřít, což dělá SIDS zranitelnějšími, hlavně pokud jsou zaměřeny na vývoz omezeného množství primárních surovin. Fluktuace cen komodit na trhu je může mít výrazný negativní dopad na SIDS. (Hampton, 2007)

4.2 Životní prostředí

Malé ostrovní státy se vyznačují vysokou mírou biodiverzity a relativně vysokým zastoupením endemických druhů⁸. Často se o ostrovech mluví jako o „hot spots“ biodiverzity, protože v poměru ke své malé rozloze hostí velký počet druhů rostlin a živočichů. Mnoho druhů je ohrožených a kriticky ohrožených (UN, 2014).

Malé ostrovní státy negativně zasahuje globální oteplování a s ním spojená stoupající hladina světového oceánu. Mnoho z nich má extrémně malou nadmořskou výšku a hrozí jim tak zaplavení části nebo celého území. V 8 SIDS se více než polovina jejich území nachází v nadmořské výšce menší než 5 m n. m. – jedná se o Maledivy (100 % území), Tuvalu (100 %), Marshallovy ostrovy (99 %),

⁸ Druhů, které se nevyskytují nikde jinde na zemi

Kiribati (97 %), Bermudy (82 %), Bahamy (72 %), Kajmanské ostrovy (60 %) a Turks a Caicos (53 %) (World Bank, 2000). Zvednutí hladiny moře o 1 m by znamenalo konec existence státu Maledivy, jejichž nejvyšší bod se nachází v nadmořské výšce 2,4 m (UN, 2014). IPCC uvádí jako nejvíce ohrožené SIDS kromě výše zmíněných tyto: Tonga, Federativní státy Mikronésie, Cookovy ostrovy, Antigua a Barbuda a sv. Kryštof a Nevis (IPCC, 2001). Vláda Kiribati plánuje kvůli hrozbě zaplavení svého území koupit pozemek o rozloze 5 451 akrů na ostrově Vanua Levu (Fidži) (Office of the President Republic of Kiribati, 2013).

Obecně se aktivity obyvatel SIDS koncentrují na pobřeží ostrovů, které jsou nejvíce zranitelnými oblastmi. Globální změna klimatu může navíc negativně ovlivnit křehký ekosystém korálových útesů, dále pak rybolov a pěstování rostlin. Malé ostrovní státy jsou náchylné k přírodním katastrofám (silné bouřky, sesuvy půdy a sucha), které se vyskytují častěji než v minulosti. SIDS se kvůli své malé rozloze také potýkají s problematikou zacházení s odpadem. Zároveň jsou z důvodu své izolované polohy v oceánu vysoce náchylné ke kontaminaci toxickým materiálem, chemikáliemi a radioaktivními látkami z lodní dopravy provozované v okolí ostrovů. Hrozí také kontaminace pitné vody, jejíž zdroje jsou na ostrovech často velice omezené (UN-OHRLLS, 2013b).

4.3 Obyvatelstvo

SIDS mají obecně spíše nízký počet obyvatel, který se odvíjí od jejich rozlohy. Nejvíce obyvatel má Kuba (více než 11 mil), většina SIDS má však méně než 1 mil obyvatel. Nejmenší populaci má mikrostát Niue – asi 1000 obyvatel. Většina obyvatel Niue migrovala v minulosti na Nový Zéland, kde jich v současné době žije 22 500 (Statistics New Zealand, 2006). Na rozdíl od většiny ostatních SIDS zažívá Niue negativní populační růst v hodnotě -2,3 % ročně. Největší populační růst je v Bahrajnu, kde činí téměř 5 % ročně. Průměrný roční růst populace v SIDS je 1,3 %. Součet obyvatel všech SIDS je přibližně 65 mil., což znamená téměř jedno procento celosvětové populace (UN-OHRLLS, 2013). Míra urbanizace mezi ostrovními státy činí 53 %, shodně se světovým průměrem (UNDP, 2014). SIDS, a především ty pacifické, se přes svoji malou rozlohu vyznačují velkou kulturní a jazykovou rozmanitostí (UN-OHRLLS, 2013).

4.4 Rozvojová problematika a rozvojová spolupráce

Skupina malých ostrovních států je v oblasti rozvojové problematiky a v hodnotách rozvojových indikátorů velice heterogenní. Nachází se zde 9 LDCs, ale také 18 zemí s vysokými příjmy. Nejvyššího HDP/os. přepočteného podle parity kupní síly dosahují Bahrajn (43 850 USD za 2013), Bermudy (53 056 USD za 2012) a Singapur (78 763 USD za 2013). Tyto 3 státy se také nacházejí mezi 4 zeměmi s nejvyššími hodnotami HDI (Human Development Index, Index lidského rozvoje) (mezi nimi i Kuba). Naopak nejméně rozvinuté země - Guinea-Bissau, Haiti, Kiribati, Komory, Svatý Tomáš a Princův

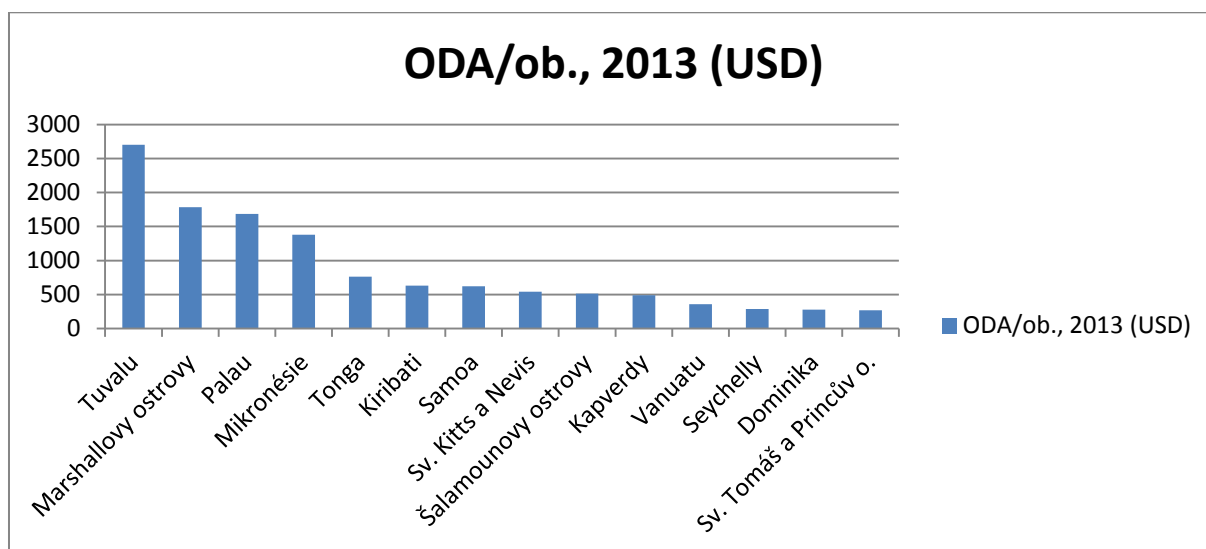
ostrov, Šalamounovy ostrovy, Timor-Leste, Tuvalu a Vanuatu - se nacházejí na nejnižších příčkách HDI a odpovídají tomu také hodnoty ostatních rozvojových indikátorů. (UNDP, 2014)

Míra gramotnosti je v SIDS obecně vysoká, avšak u Guiney-Bissau, Haiti a Papuy Nové Guiney činí pouze kolem 70 %. Míra dětské úmrtnosti činí průměrně 32,5 úmrtí na 1000 dětí. Tento průměr však výrazně navyšují nejméně rozvinuté země, zejména Haiti a Guinea-Bissau, kde je hodnota dětské úmrtnosti extrémně vysoká – 165, respektive 150 úmrtí/1000 dětí. Naproti tomu v Singapuru jsou registrována 3 úmrtí/1000 dětí do 5 let. (UN-OHRLLS, 2013)

Mezi zeměmi jsou také velké rozdíly v plnění Rozvojových cílů tisíciletí. Belize a Kubě se podařilo naplnit všech 8 cílů. Cookovy ostrovy a Niue učinilo výrazné pokroky. Naproti tomu Trinidad a Tobago stagnoval, Mikronésie, Kiribati a Šalamounovy ostrovy si v některých bodech dokonce pohoršily. Haiti si pohoršilo celkem ve 4 bodech a nejhůře si vedla Papua Nová Guinea, která si pohoršila úplně ve všech indikátorech. (UN-OHRLLS, 2013)

Země SIDS jsou největšími příjemci ODA (Official development Aid – Oficiální rozvojová pomoc) na světě v přepočtu na počet obyvatel. V žebříčku 15 zemí s největším objemem ODA na obyvatele za rok 2013 se nachází 13 SIDS. Absolutně nejvyšší hodnoty ODA/ob. dosahuje pacifický mikrostát Tuvalu, kde na jednoho člověka připadá 2 703 USD (údaj za rok 2013). Na dalších příčkách žebříčku se umístily Marshallovy ostrovy (1 782 USD), Palau (1 686 USD) a Mikronésie (1 381 USD), viz Graf 1 (World Bank, 2013).

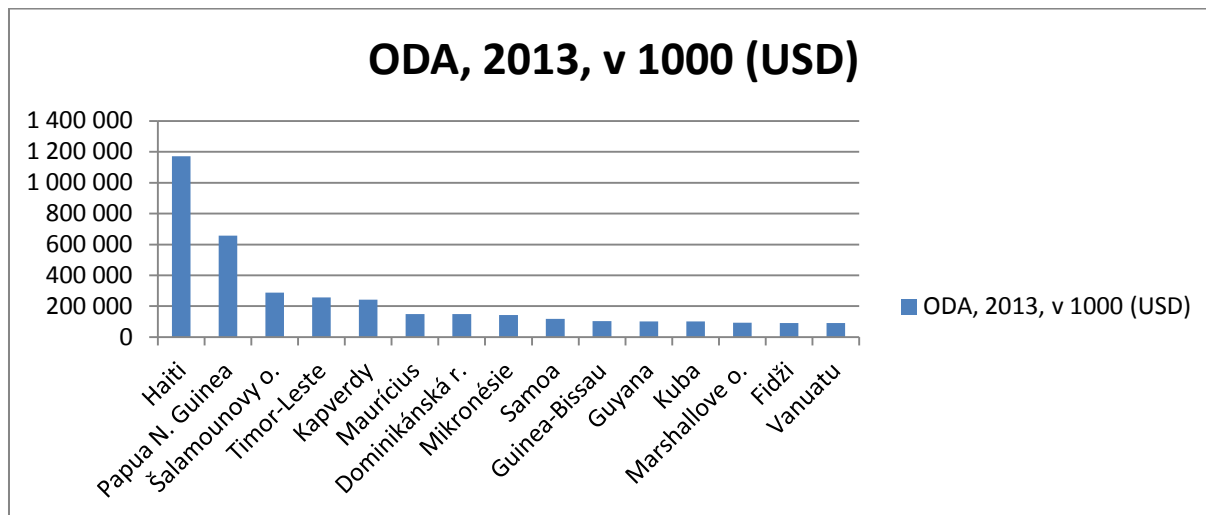
Graf 1: ODA na obyvatele v USD ve vybraných SIDS za 2013

Zdroj: World Bank, 2013

Příjemcem největšího celkového objemu ODA ve skupině SIDS je Haiti (1,2 mld USD za 2013), poté Papua Nová Guinea (656 mil. USD) a Šalamounovy ostrovy (288 mil. USD), viz Graf 2.

Graf 2: Celková ODA v USD pro vybrané SIDS za rok 2013

Zdroj: World Bank, 2013b

Pro některé malé ostrovní státy představuje ODA velmi důležitý zdroj příjmů a velkou měrou se podílí na jejich HDP. Efektivita pomoci a absorpční kapacita zemí však při zvyšujícím se podílu ODA/HDP klesá – hranice efektivity je stanovena přibližně na 35% podílu ODA/HDP (Feeny a McGillivray, 2010). Feeny a McGillivray (2010) identifikovali 4 SIDS, do kterých podle nich proudí nadměrný objem ODA – jsou to Mikronésie, Marshallovy ostrovy, Šalamounovy ostrovy a Sv. Tomáš a Princův ostrov. Důvodem relativně vysokého objemu ODA u prvních dvou zmíněných států je jejich odlehlost a velmi málo příležitostí k ekonomickému rozvoji. V Šalamounových ostrovech a na sv. Tomášovi a Princově ostrově je vysoký objem ODA/ob. vysvětlován podporou politické stabilizace (dtto).

5. Turismus v SIDS

5.1 Význam turismu pro SIDS

Turismus je celosvětově jedním z nejrychleji rostoucích sektorů ekonomiky. Světová turistická organizace (World Tourism Organization, WTO) odhaduje, že výnosy z cestovního ruchu narostly mezi lety 1960 – 2010 více než 30x, a to z 2 mld UDS (1960) na 919 mld USD v roce 2010. Důvodem je mimo jiné zlepšení komunikace a dopravy, turistických produktů a celková globalizace, která umožňuje lidem jednodušeji cestovat. Celosvětový počet turistů vzrostl z 25 mil v roce 1950 na 940 mil v roce 2010. Nárůst turismu se projevil i v malých ostrovních státech. Tento sektor zaznamenal v SIDS mezi lety 1988 a 2004 významný nárůst o 145 %, přitom celosvětový nárůst turismu byl za stejné období „pouze“ 98%. (Jackman, 2011)

Důležitost turismu pro SIDS je obecně uznávaná a pramení z omezených možností malých ostrovních států rozvíjet jiné ekonomické sektory. Turismus se většinou výrazně podílí na HDP a zaměstnanosti v SIDS – lze dokonce říci, že některé malé ostrovní státy jsou na cestovním ruchu závislé (dtto). Důležitost turismu pro malé ostrovní státy byla zdůrazněna již v roce 1994 na Barbadoské konferenci věnující se udržitelnému rozvoji SIDS. V Barbadoském akčním plánu se píše (Global Conference on the Sustainable Development of SIDS, 1994, p. 24):

Tourism has contributed much to the development of small island developing States and, as one of only a few development options for those small States, will continue to be very important for their future growth. It could also stimulate the development of other sectors. However, if not properly planned and managed, tourism could significantly degrade the environment on which it is so dependent. The fragility and interdependence of coastal zones and the unspoilt areas on which eco-tourism depends calls for careful management. One of the special tourist attractions of small island developing States is the distinctiveness of their cultures. The diversity and fragility of their environments are reflected in the diversity and fragility of their cultures. The protection of the former is an important condition for the protection of the latter.

[Turismus ve velké míře přispěl k rozvoji malých ostrovních států a jako jedna z mála rozvojových příležitostí pro tyto státy se bude i v budoucnu podílet na jejich růstu. Cestovní ruch může také stimulovat rozvoj dalších odvětví. Přesto pokud nebude řádně plánován a řízen, může značně poškodit životní prostředí, na kterém je tak závislý. Zranitelnost a vzájemná závislost pobřežních oblastí a nedotčených míst v přírodě, na které se zaměřuje ekoturismus, si vyžaduje důkladné řízení. Jedním z velkých lákadel malých ostrovních států je osobitost jejich kultur. Rozmanitost a zranitelnost životního

prostředí SIDS se odráží v rozmanitosti a zranitelnosti jejich kultur. Ochrana prvního zmíněného je podmínkou ochrany druhého.]

De Albuquerque a McElroy identifikují tyto tři důvody rozvoje turistického sektoru v SIDS: omezené množství zdrojů na ostrovech, limitované možnosti politik jednotlivých vlád a růst regionálního turismu (in Hampton, 2007). Expanze turismu byla financována soukromými a veřejnými investicemi. Soukromé investice měly formu přímých zahraničních investic, které plynuly hlavně z USA, Japonska a Evropy. Veřejné investice, granty a půjčky směřovaly od vlád a mezinárodních společností. Organizace jako OECD, Světová banka a Mezinárodní měnový fond (MMF) propagovaly již od 60. let turismus jako efektivní nástroj ekonomického rozvoje (OECD, 1967 in Hampton, 2007). Také Ashe, 2005, vnímá turismus jako základní složku ekonomického rozvoje malých ostrovních států (in Sharpley, 2014). Rychlý rozvoj mezinárodního turismu ve druhé polovině 20. století se časově shodoval s restrukturalizací malých ostrovních ekonomik od tradičního exportu komodit směrem k sektoru služeb a speciálně turismu (McElroy 2003, in Sharpley, 2014).

5.2 Specifický turistický produkt ostrovních zemí

Ostrovy tvoří speciální skupinu turistických destinací. Jejich atraktivita spočívá v tom, že jsou místem úniku, izolace, klidu a pohody (Prideaux, 2009; in Prideaux, 2013). Tropické ostrovy evokují exotiku (Prideaux, 2013). Za účelem přilákání co nejvíce turistů se ostrovy, stejně jako každá jiná turistická destinace, snaží vytvořit si pozitivní „image“. Ta je pro destinaci velice důležitá, protože má dopad na chování spotřebitele (turisty) a ve velké míře se podílí na výběru destinace. Pokud turisté nemají dostatek informací o místech, kde chtějí strávit dovolenou, je pravděpodobné, že si vyberou destinaci s lepší image. Naidoo, 2012 zkoumal, jakou image má u svých návštěvníků ostrovní stát Maurícius. Většina turistů jej popsala slovy: „slunečný a teplé klima“, pláže s bílým pískem“ a „standard hotelů“ (Naidoo, 2012). Tropické ostrovy jsou asociovány s „rájem na zemi“ – takto popsal již Kryštof Kolumbus Karibské ostrovy, na kterých se při svých objevných plavbách vylodil (Johnson, 1994; in Montero, 2011). Pacifické ostrovy byly od prvního kontaktu s Evropany označovány jako „novodobé zahrady Edenu“ (Harisson, 2003; in Scheyvens, 2009). Obrázek „exotického ráje plného hojnosti“ je propagován turistickými materiály v Karibiku. Tímto zjednodušením se vytváří zdání uniformity karibských ostrovů, které jsou přitom velice etnický a kulturně různorodé. Marketingová podpora stereotypů karibské identity však pomáhá nalákat více turistů (Montero, 2011).

5.3 Zaoceánské lodě

Turismus na zaoceánských lodích zaznamenal v poslední době velký boom a je důležitý i pro SIDS. V roce 1996 přepravily tyto lodě celosvětově 6 mil turistů, zatímco v roce 2007 to bylo již 16 mil, čili téměř trojnásobně víc. Pozemní turismus zaznamenal v tomto období „pouze“ 50% nárůst (Gantelet, 2010). Dnešní zaoceánské parníky jsou plovoucími rezorty, které svými restauracemi, bary, sportovními zařízeními, nákupními centry, lázněmi a dalšími prvky luxusu napodobují běžné rezorty na pevnině. Zaoceánské parníky se tak samy stávají destinací (Page, 1987; in Hur a Adler, 2013). Výhodou tohoto typu cestování je, že turista v krátké době navštíví velké množství destinací bez nutnosti změny způsobu přepravy (Davidoff and Davidoff, 1994; in Hur a Adler, 2013).

Mezi tradiční destinace zaoceánských parníků patří Karibik a Středozevní moře (Hur a Adler, 2013). Velký, zatím nepříliš využitý potenciál nabízí i Pacifický region (Macpherson, 2008). Podle jednotek *bed day* – postel a noc – vedl v roce 2011 jednoznačně Karibik, s hodnotou 36,2 mil *bed days*. Na druhé příčce se umístila oblast Středozevního moře s 21,9 mil *bed days*. Oblast Austrálie, Nového Zélandu a Pacifiku byla až na osmém místě s 2,9 mil *bed days* (Cruises, 2013).

Existují obavy o negativních dopadech provozu zaoceánských lodí na životní prostředí, zejména na znečištění oceánů. Macpherson (2008) však píše, že dnešní lodě již mají zabudované sofistikované systémy nakládání s odpadem a zanechávají malou ekologickou stopu. Dokážou si vyrábět pitnou vodu odsolováním vody mořské a generovat vlastní energii na pohon. Přínos tohoto typu turismu je pro ostrovní státy velký. Pro Pacifické SIDS může být turismus na zaoceánských lodích atraktivní, jednodušší alternativou oproti konvenčnímu turismu, který vyžaduje velké investice do infrastruktury (Macpherson, 2008). Například Novou Kaledonii navštívilo v roce 2013 112 000 turistů, zatímco návštěvníků ze zaoceánských parníků bylo téměř 4x více. Mezi návštěvníkem z lodi a běžným turistou je několik rozdílů. Návštěvník stráví v přístavu většinou pouze 1 den, než pokračuje do další destinace, zatímco běžný turista stráví v zemi zpravidla delší dobu. V obou případech se liší i struktura výdajů – návštěvník ze zaoceánské lodi například neplatí v destinaci za ubytování. Význam turismu tohoto typu je pro SIDS velký a předpokládá se jeho další nárůst (Gantalet, 2010).

5.4 Význam odlehlosti ostrovů pro rozvoj turismu

Malé ostrovní státy patří mezi nejdlehlší místa světa. Podle Poirine je objem vzájemného obchodu mezi 2 zeměmi negativně ovlivněn zvyšující se vzdáleností těchto zemí. Podobně i u turismu – se zvětšující se vzdáleností mezi 2 zeměmi počet turistů cestujících ze země A do země B a obráceně klesá (Poirine, 2014). Kulturní a politická blízkost vliv geografické odlehlosti zmírňuje (dtto). Dobrá

infrastruktura a komunikační kanály jsou pro rozvoj turismu zásadní (Hampton, 2007). Karampela, zkoumající dostupnost řeckých ostrovů v Egejském moři, argumentuje, že odlehlost ostrovů nespočívá v jejich geografické izolaci, ale souvisí spíše s dopravní dostupností. Dobrá dostupnost zvýhodňuje jednu destinaci před jinými (Karampela, 2014). Dostupnost se výrazně podílí na image dané země. Se vzdáleností destinace od země původu turistů přirozeně souvisí i cena za přepravu, a vyšší cena obecně odrazuje turisty (Cho, 2010). Lohmann považuje dostupnost za jednu ze tří nejdůležitějších charakteristik destinace⁹ (Lohmann, 2013). Izolace však může být také vnímána jako pozitivní vlastnost ostrova evokující exotiku (Scheyvens, 2009). Vliv geografické izolace a letecké dostupnosti na turismus v jednotlivých SIDS zkoumá i regresní analýza, realizována v závěru této práce.

5.5 Turismus jako nástroj boje proti chudobě

Turismus je obecně významnou rozvojovou příležitostí, a speciálně pak pro SIDS, ve kterých se výrazně podílí na ekonomickém růstu (UNWTO, 2010; Prideaux, 2013; Sharpley, 2014). V mnoha zemích tvoří cestovní ruch největší zdroj příjmů cizí měny a výrazně se podílí na HDP a zaměstnanosti. Pokud je turismus dobře řízen, může přispívat ke snižování chudoby. Malé turistické podniky spravované lokálními komunitami mají přímý dopad na zvyšování příjmů místních obyvatel. Malé ostrovní státy disponují zdroji, které nejsou ekonomicky využitelné, kromě využití pro turismus – jedná se o teplé klima, kulturní bohatství, zajímavou přírodu a velkou biodiverzitu. Pracovní pozice v turismu si většinou nevyžadují vysokou kvalifikaci, a tak jsou relativně jednoduše dostupné i chudým lidem s nízkým vzděláním a znevýhodněným skupinám obyvatel jako jsou ženy, mladí lidé nebo etnické minority. Turismus napomáhá rozvoji dalších souvisejících odvětví, ve kterých se mohou zaměstnat další lidé (např. výroba suvenýrů, stavba infrastruktury, zemědělství a další). Dalším pozitivním vlivem cestovního ruchu na rozvoj je jeho potenciál zvyšovat povědomí turistů o životních podmínkách tamních obyvatel. Turismus však není jednoduchou odpovědí na otázku odstranění chudoby. Mezi negativní aspekty turismu patří jeho výrazná sezónnost (vliv sezónnosti na turismus je také měřen v analýze), nepředvídatelná fluktuace poptávky a negativní dopady na životní prostředí (UNWTO, 2010). Cestovní ruch je náchylný k externím šokům. V pacifickém regionu za poslední dobu zaznamenal 3 hlavní poklesy – v roce 1998 v důsledku finanční krize v Asii, v roce 2003 kvůli rozšíření nemoci SARS a v roce 2008 kvůli globální finanční recesi (Bui, 2010). Příliv turistů také ovlivňuje volatilita a poměr měnových kurzů ve zdrojové a turistické zemi (Ruane, 2014). To může způsobovat komplikace zejména pro ty destinace, které jsou závislé na přílivu turistů z jedné země – jako například Guam, který je závislý na japonských turistech (dtto). Kritikové považují turismus za zdroj

⁹ Dalšími 2 charakteristikami jsou *assets* – scenérie, počasí, kultura, příroda atd. a *amenities* – ubytování, jídlo, infrastruktura, transport atd.

nerovnoměrného rozdělení příjmů a vytváření vztahu závislosti a podřízenosti (Sharpley, 2014). Na turismus je nahlíženo jako na formu neo-kolonialismu a to kvůli cizímu vlastnictví turistické infrastruktury a odlivu zisku z cestovního ruchu do zahraničí (Potter, 1993; in Sharpley, 2014). SIDS jsou často vnímány jako oběti světového ekonomického uspořádání, a to platí i ve vztahu k turistickému průmyslu. Na druhou stranu podoba cestovního ruchu v dané zemi nezávisí jen od externích vlivů, ale je do velké míry dána domácími politikami (Sharpley, 2014). Existuje koncept *pro-poor tourism* (PPT), jehož cílem je zvýšit užitek chudých lidí z turismu a zajistit, aby se cestovní ruch v dané zemi podílel na snižování chudoby místních obyvatel. PPT souvisí s udržitelným turismem, ale na rozdíl od něj se soustřeďuje ve větší míře na rozvojové země, nikoli na zavedené turistické destinace v rozvinutých zemích. Pro-poor tourism se také částečně překrývá s ekoturismem a s konceptem *community-based tourism* (CBT) (Ashley, 2001). PPT lze dosáhnout různými strategiemi, Ashley (2001) jich několik vyjmenovává:

- Rozšiřování možností podnikání – především podpora malého podnikání, do kterého se mohou zapojit chudí lidé
- Rozšiřování možností zaměstnání pro chudé v sektoru cestovního ruchu
- Posílení kolektivní prospěšnosti turismu – příjmy z turismu mohou mít pozitivní dopady na rozvoj komunit
- Posilování kapacit a školení místních lidí, kteří se budou moci díky novým znalostem a dovednostem lépe podílet na turismu v zemi
- Zmírňování dopadů turismu na životní prostředí (cestovní ruch někdy vede k degradaci přírodních zdrojů, na kterých jsou chudí lidé závislí)
- Zaměření se na sociální a kulturní vlivy turismu na místní obyvatelstvo (fotografování a import západních norem a návyků mohou mít negativní vliv na místní komunity; kvůli sexuálnímu turismu dochází ke zneužívání žen)
- Budování národních politik zaměřených na PPT
- Zvýšení participace chudých na rozhodování
- Začlenění soukromého sektoru do iniciativ PPT (lokální turistické podniky malého rozsahu si vyžadují napojení na marketingové a další komerční sítě)

6. Oblast Tichého oceánu

Zatímco v minulých kapitolách byla přiblížena problematika SIDS obecně, v této části práce je kladen důraz na pacifické SIDS. Postupně bude představeno všech 20 malých ostrovních států v Tichém oceánu s důrazem na turismus a jeho specifika.

Tichý oceán je největším z pěti světových oceánů. Svoji rozlohou 155,6 mil km² pokrývá 28 % Zeměkoule, tedy téměř stejně jako veškerá zemská pevnina. Nejnižší bod oceánu, Mariánský příkop, je zároveň nejnižším bodem země a nachází se v hloubce 10 924 m pod hladinou moře. Oceán obklopuje Ohnivý kruh (Pacific Ring of Fire) – řetězec sopek a seizmicky aktivních oblastí po obvodu Pacifické litosférické desky, dlouhý 40 000 km. (CIA, 2015a)

Ostrov v Tichém oceánu lze podle jejich geologického původu rozdělit na 5 typů (UNEP, 1998):

- Atoly
- Nízké korálové ostrovy
- Vysoké korálové ostrovy
- Ostrovy vulkanického původu
- Kontinentální ostrovy

Atol je kruhovitý až elipsovité útes, někdy téměř souvisle obepínající centrální lagunu, jindy je tvořen jen drobnými korálovými ostrůvky. Mnohé dnešní atoly byly prvotně lemovými útesy obklopujícími ostrov, který pomalu klesal pod mořskou hladinu. Stačily-li útesotvorné organismy udržet krok s tímto klesáním, rostly dále vzhůru a vznikl bariérový útes a nakonec atol. (Česká geologická služba, 2007) Mezi atoly ředíme například většinu ostrovů Mikronésie, některé ostrovy Francouzské Polynésie, ostrov Funafuti na Tuvalu a další (UNEP, 1998). Atoly jsou společně s nízkými korálovými útesy zvláště zranitelné vůči přírodním katastrofám a zvedáním hladiny moře (Woodroffe, 2008).

Korálový útes tvořící korálový ostrov je budovaný útesotvornými organismy tvořícími kolonie a rostoucími v teplých a čistých vodách až k hladině. Spolu s drtí vzniklou rozrušením jejich koster a s malým množstvím chemogenního uhličitanu vápenatého vytvářejí pevná tělesa vystupující nad okolní dno a odolná vůči destrukční činnosti vlnění (Česká geologická služba, 2007). Korálové ostrovy se rozdělují na nízké a vysoké. Mezi nízké patří některé ostrovy Kiribati, Tuvalu, Francouzské Polynésie atd. Mezi vysoké korálové ostrovy řadíme Niue, některé ostrovy Fidži, Vanuatu, Tonga a jiné (UNEP, 1998).

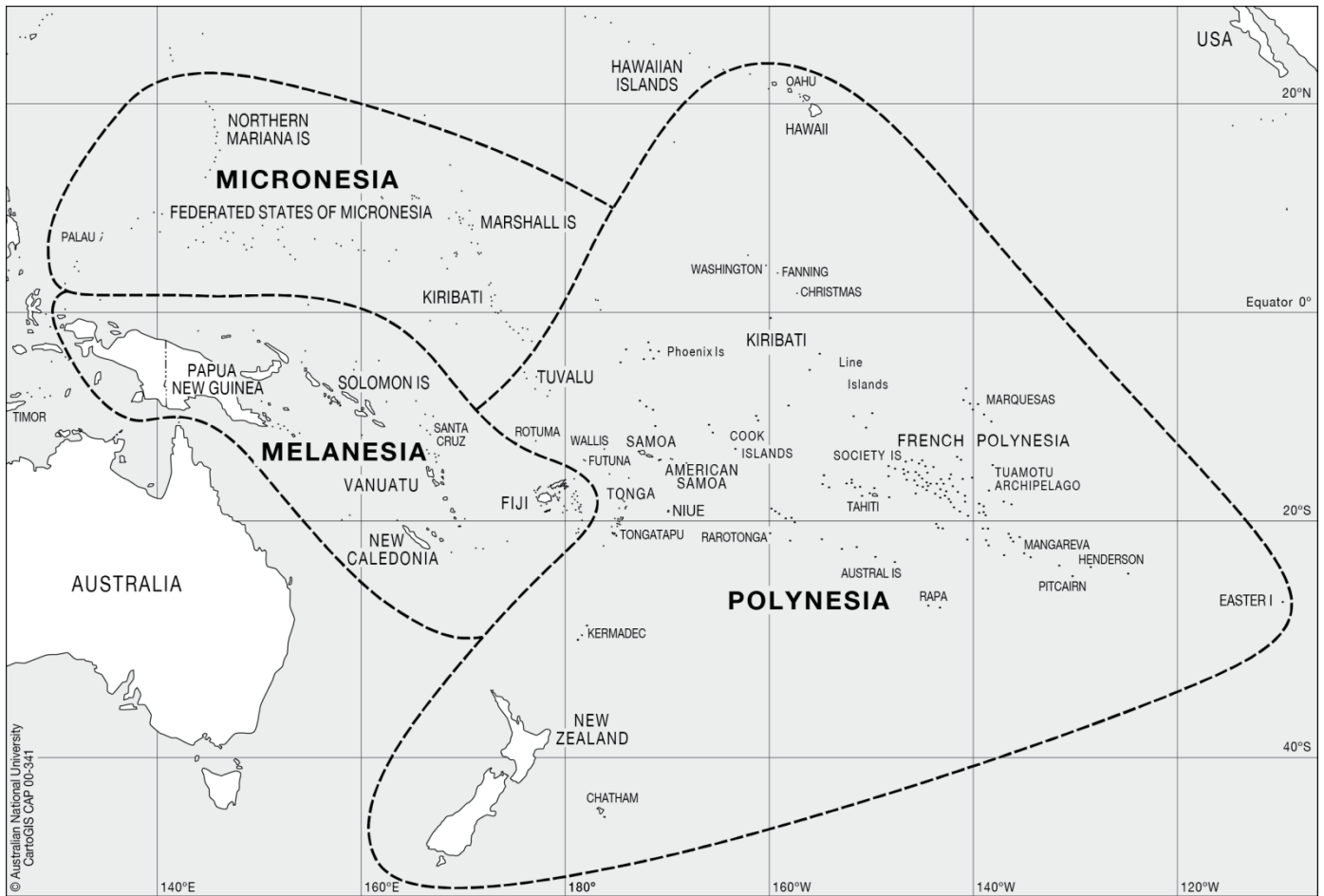
Vulkanické ostrovy vznikly erupcí sopky na dně oceánu, kdy se vrstvy lávy postupně nakupily na sebe, až dosáhly nad hladinu moře. Jsou také nazývány vysokými ostrovy (National Geographic, 2015). Mezi vulkanické ostrovy Pacifiku patří: Nová Británie, Bougainville ad. (Papua Nová Guinea), Guadalcanal ad. (Šalamounovy ostrovy), některé ostrovy Fidži, Vanuatu a další (UNEP, 1998). V některých případech se jedná o stále aktivní vulkány.

Poslední kategorií jsou ostrovy, které byly původně součástí kontinentu, ale došlo k jejich odtržení. Nacházejí se na kontinentálním šelfu. Do této kategorie patří v rámci Pacifiku ostrov Nová Guinea (UNEP, 1998).

Následující charakteristika jednotlivých SIDS v Pacifiku je rozdělena do tří kategorií, které tvoří kulturně-geografické celky Tichého oceánu: Mikronésie, Melanésie a Polynésie (viz Obrázek 3). Pro přehlednost je zde zařazena i tabulka (Tabulka 1) s pacifickými SIDS, včetně vybraných indikátorů (oblast, rozloha, počet obyvatel, politický status, počet turistů a HDP/os.).

Informace o historickém a politickém vývoji, o exportních komoditách, o výši financování teritorií ze strany spravující země a pokud není uvedeno jinak, o hospodářství v jednotlivých SIDS, jsou čerpány ze zdroje UN-OHRLLS (2015). Rozloha jednotlivých států a geografické podmínky jsou převzaty ze CIA (2015b), údaje o počtu obyvatel a počtu turistů pocházejí ze zdroje UNWTO (2014a).

Obrázek 3: Vymezení oblastí Mikronésie, Melanésie a Polynésie v Tichém oceánu

Zdroj: Australian National University, 2013

Tabulka 1: Státy SIDS s vybranými indikátory

Stát/teritorium	Oblast	Pol. status	Počet turistů v 1000 (2013)	Rozloha (km ²)	Počet obyvatel (2013)	HDP/ob. v USD, PPP (2013)
PNG	Melanésie	Samostatný stát	171,0	462 840	7 321 000	1120
Šalamounovy o.	Melanésie	Samostatný stát	24,0	28 896	561 000	1121
Nová Kaledonie	Melanésie	závislé území - Fr.	108,0	18 575	256 000	31043
Fidži	Melanésie	Samostatný stát	658,0	18 274	881 000	3622
Timor-Leste	Melanésie	Samostatný stát	78,0	14 874	1 133 000	3381
Vanuatu	Melanésie	Samostatný stát	110,0	12 189	253 000	2137
Kiribati	Mikronésie	Samostatný stát	6,0	811	102 000	1186
Mikronésie (F.s.)	Mikronésie	Samostatný stát	42,0	702	104 000	2488
Guam	Mikronésie	závislé území - USA	1334,0	544	165 000	28700 (2010)
Severní Mariany	Mikronésie	závislé území - USA	336*	464	54 000	13 600 (2010)
Palau	Mikronésie	Samostatný stát	105,0	459	21 000	8080
Maršallový o.	Mikronésie	Samostatný stát	4,6*	181	53 000	3001
Nauru	Mikronésie	Samostatný stát	0,2*	21	10 000	5784
Fr. Polynésie	Polynésie	závislé území - Fr.	164,0	4 167	277 000	24154
Samoa	Polynésie	Samostatný stát	116,0	2 831	190 000	2462
Tonga	Polynésie	Samostatný stát	48,0	747	105 000	2702
Niue	Polynésie	Samostatný stát**	7,0	260	1 000	5 800 (2003)
Cookovy ostrovy	Polynésie	Samostatný stát**	121,0	236	21 000	9401
Americká Samoa	Polynésie	závislé území - USA	21,9*	199	55 000	8 000 (2007)
Tuvalu	Polynésie	Samostatný stát	1,2*	26	10 000	2670

*údaj za 2011

** není členem OSN

Zdroje:

- počet turistů za 2013 - UNWTO, 2014a; počet turistů za 2011 - World Bank, 2015; počet turistů v Nauru - Garfors, 2012
- Rozloha – CIA, 2015b
- Počet obyvatel - UNWTO, 2014a
- HDP/ob. – pro 2013 UNCTAD, 2014; pro jiné roky CIA, 2015b (odhady)

6.1 Mikronésie

Geografie, výčet států

Oblast Mikronésie se rozkládá z větší části na sever od rovníku v západní části Pacifiku v délce 4 800 km od východu na západ a 1 600 km ze severu na jih a zahrnuje přibližně 2 500 ostrovů. Její název pochází z řeckého „mikros“ – malý a „nesoi“ – ostrovy. Celková rozloha pevniny v oblasti je 2 850 km². Většina ostrovů patří mezi nízko položené atoly, na západní hranici oblasti se však nacházejí vyšší ostrovy vulkanického původu (Flores-Meiser, 2014). V Mikronésii se nacházejí tyto SIDS (od západu na východ): Palau, Guam, Severní Mariany, Federativní státy Mikronésie, Marshallovy ostrovy, Nauru a Kiribati.

Historie a kultura

Kolonizace Mikronésie prvními obyvateli probíhala postupně v průběhu několika staletí přibližně kolem roku 1 500 př.n.l. (Flores-Meiser, 2014). Obyvatelé malých atolů v Mikronésii byli tradičně velmi mobilní a udržovali obchodní styky se svými sousedy. Kultura lidí z vysokých ostrovů se liší od kultury nízko položených atolů (EB, 2015a).

6.1.1 Palau

Palau se nachází východně od Filipín a severně od Nové Guiney. Geograficky je součástí souostroví Karolíny (na západní části Karolín leží Federativní státy Mikronésie). Republiku Palau tvoří více než 300 ostrovů (CIA, 2015b). Rozlohou 459 km² a počtem obyvatel 21 000 se řadí mezi nejmenší ze SIDS. Po 3 desetiletích pod správou USA jako poručenské území OSN se Palau v roce 1978 rozhodlo pro samostatnost místo připojení se k Federativním státům Mikronésie. V roce 1994 uzavřelo s USA Dohodu o volném sdružení (Compact of Free Association, COFA¹⁰). Na základě této dohody USA Palau v průběhu prvních 15 let od uzavření poskytlo finanční prostředky ve výši 700 mil. USD. Na ekonomice Palau se významně podílí cestovní ruch – počet turistů v roce 2013 pětinašobně předčil počet obyvatel země. Pro Palau je ve vztahu k turismu výhodou blízkost jihoasijských zemí a dobrá turistická infrastruktura. Palau exportuje korýše, kopru¹¹, tuňáka a textil.

¹⁰ COFA je dohoda, která upravuje vztahy mezi USA a partnerskou zemí, v tomto případě Palau. Na základě této smlouvy poskytuje USA partnerské zemi ekonomickou podporu, řídí její obranu a poskytuje další služby.

Partnerská země vyhrazuje USA specifická preferenční práva na svém území, včetně neomezeného přístupu a využívání země a výlučné ekonomické zóny v oceánu na strategické účely. (Embassy of the US, nedatováno) USA má Dohodu o volném sdružení se 3 zeměmi: Palau, Federativní státy Mikronésie a Marshallovy ostrovy.

¹¹ Kopra je sušené, mleté jádro kokosového ořechu, ze kterého se vyrábí kokosový olej.

6.1.2 Guam

Guam, který je nezačleněným územím (Unincorporated Territory)¹² a zároveň nejzápadnějším teritoriem USA, má rozlohu 544 km² a žije zde 165 000 obyvatel. Guam tvoří jediný ostrov – na severu se nachází plošina s tropickou vegetací o průměrné nadmořské výšce 150 m a na jihu jsou vyvýšeniny vulkanického původu. Ostrov je součástí vulkanického řetězce souostroví Marián a nachází se na jeho jižním cípu (ostatní ostrovy Marián tvoří teritorium Severní Mariany). Guam obývá etnikum Čamorů (37 % obyvatel), kteří jsou míšenci původních Austronésanů, Filipínců a Španělů a spolu s dalšími mikronéskými etniky tvoří asi polovinu populace. Jednu třetinu obyvatel tvoří Asiaté, především Filipínci a Korejci, zbytek populace jsou lidé evropského původu. Čamorové mají svůj vlastní jazyk, který je společně s angličtinou úředním jazykem (CIA, 2015b).

Mariány objevil Fernando Magellan na svojí cestě kolem světa v roce 1521 (není jasné, na kterém konkrétním ostrově se vylodil) a Guam padl do rukou Španělů. Od roku 1898, kdy Španělsko prohrálo ve španělsko-americké válce, patří ostrov Spojeným státům (s krátkou přestávkou během 2. světové války, kdy Guam okupovalo Japonsko).

USA má na Guamu vojenskou základnu, která má největší strategický význam ze všech základen v Pacifiku. Sektor národní obrany je největším ekonomickým odvětvím země. Spojené státy poskytují svému teritoriu značnou finanční podporu, v roce 2010 se různé formy podpory ze strany USA podílely 41 % na HDP Guamu (UN-OHLLS, 2015). Aktivita Spojených států, včetně provozu vojenské základny a navazujících služeb, zde zaměstnávají 6,7 % populace (Ruane, 2014).

Druhým největším sektorem je turismus – Guam má vůbec největší počet turistů ze všech tichooceánských ostrovů ročně (1,3 mil turistů v roce 2013). Boom turismu v této zemi může být vysvětlen ekonomickým růstem Guamu a pro-turistickými vládními opatřeními včetně snahy marketingu vybudovat z Guamu přitažlivou destinaci (Ruane, 2014). Guam je nejdostupnější pacifickou destinací z hlediska letecké přepravy. Nejvíce turistů proudí z Japonska – Japonci v roce 2013 tvořili cca 70 % všech turistů v zemi. V minulosti byl tento podíl vyšší, ve svém maximu dosahoval 85 – 90 %. Důvodem aktuálně nižšího podílu japonských turistů v zemi je vyšší relativní cena zájezdů na Guam pro Japonce, a to z důvodu výrazného oslabení japonského jenu oproti americkému dolaru, který se na Guamu používá¹³ (Ruane, 2014). V roce 2014 byl podíl japonských

¹² Status nezačleněného území znamená, že se na něj vztahují pouze některé články americké ústavy, na rozdíl od začleněného území, na které se vztahuje celá ústava Spojených států. Nezačleněné území může být jednoduše označováno jako „teritorium“. USA má v současnosti 13 ostrovních teritorií - 3 v Karibiku a 10 v Pacifiku. (US Department of the Interior, nedatováno)

¹³ Japonská centrální banka učinila v září 2012 intervenci na oslabení jenu za účelem oživení domácí ekonomiky. Jen tak ztratil oproti dolaru hodnotu a tím se pro japonské turisty prodražila dovolená na Guamu o 33 % (Ruane, 2014).

turistů v zemi na historickém minimu – 61,6 %. Pro rok 2015 si Turistická agentura Guamu (Guam Visitors bureau) klade za cíl stimulovat poptávku z Japonska a zpomalit pokles turistů z této země (Guam Visitors Bureau, 2014). Japonští turisté jsou pro Guam důležití nejenom proto, že tvoří většinu všech turistů, ale také proto, že průměrně utrácejí na svojí dovolené na Guamu nejvíce finančních prostředků¹⁴. Podíl japonských turistů však neklesá jen v posledních několika letech, jedná se o dlouhodobý trend. Příčinou je snaha Guamu o diverzifikaci turistické základny z důvodu snížení závislosti na jedné zdrojové zemi. Nejvyšší růst podílu zaznamenali turisté z Koreje, kteří v roce 2013 tvořili 17,45 % všech turistů (před 5 lety byl podíl Korejců 12-13 %). Turistická agentura Guamu plánuje navýšení podílu korejských turistů v nejbližší době až na 30 %. Do budoucna se Guam plánuje také více zaměřit na zákazníky z Číny, u kterých je velký potenciál růstu (v roce 2013 tvořili pouze 0,79 % turistů) (Ruane, 2014). Guam je s celkovým počtem návštěvníků 1 341 171 (Guam Visitors Bureau, 2014) turistickým hegemonem v oblasti Mikronésie i celého Pacifiku.

6.1.3 Severní Mariany

Severní Mariany jsou součástí Commonwealthu¹⁵ Spojených států a skládají se z 22 ostrovů. Mariány jsou řetězcem ostrovů sopečného původu. Hlavními ostrovy jsou Saipan, Tinian a Rota¹⁶. Severní Mariany mají rozlohu 464 km² (největší ostrov, Saipan, má rozlohu 120 km²) a 54 000 obyvatel. Polovinu populace tvoří Asiaté, přibližně jednu třetinu Čamorové (CIA, 2015b). Podobně jako Guam byly původně součástí Španělska, později USA. Spojené státy americké poskytují Severním Mariánám finanční pomoc. Největším ekonomickým odvětvím v zemi je turismus, který zaměstnává zhruba jednu čtvrtinu pracovní síly. V roce 2011 navštívilo zemi 336 000 turistů. Na ostrovech je také v menší míře rozšířená zemědělská produkce, pěstují se hlavně kokosové palmy, chlebovník, rajčata a melouny.

6.1.4 Federativní státy Mikronésie

Federativní státy Mikronésie (FSM) jsou samostatným státem, který má podobně jako Palau s USA uzavřenou Dohodu o volném sdružení (COFA). Nezávislost získaly v roce 1986 poté, co byly od 2. světové války spravovány USA jako poručenské území OSN. Území FSM (rozloha 702 km²) se geograficky rozkládá na Karolínách, o které se politicky dělí s Palau. Federace obsahuje více než 600 ostrovů, které se seskupují do 4 federativních států s kulturně-lingvistickými hranicemi: Yap, Chuuk,

¹⁴ V roce 2013 Japonský turista v Guamu za svůj pobyt průměrně utratil 496,38 USD. Do této částky jsou zahrnuty pouze přímé výdaje v destinaci, bez předplacených služeb (většinou ubytování a stravování). Více utrácí pouze Rusové – průměrně 1 687 USD za pobyt. Tato vyšší částka je způsobená delším pobytem Rusů, kteří na Guamu průměrně stráví 14,33 dne (oproti Japoncům, jejichž pobyt čítá průměrně pouze 2,85 dne). Rusové však tvoří marginální skupinu turistů – na celkové objemu se podílí pouze 0,5 %.

¹⁵ Podle statusu commonwealthu mají Severní Mariany svou vládu, ale jsou v asociaci s USA na základě vzájemných dohod.

¹⁶ Společně s ostrovy Anatahan, Alamagan, and Agrihan jsou jedinými obydlenými; ostrov Pagan byl v roce 1981 evakuován kvůli výbuchu sopky.

Pohnpei (s hlavním městem Palikir) a Kosrae. FSM je kulturně bohatá a žije zde několik etnických skupin, jejichž příslušníci jsou obecně označováni jako Mikronésané a mluví dohromady 8 jazyky. (CIA, 2015b). V Mikronésii žije 104 000 obyvatel. Vláda je z velké části financována Spojenými státy americkými na základě Dohody o volném sdružení. Ekonomické aktivity se soustřeďují na subsistenční zemědělství a rybolov. Turistický potenciál země je omezen izolací ostrovů, špatnou dostupností a nedostatečnou turistickou infrastrukturou (UN-OHRLLS, 2015). V roce 2013 navštívilo FSM 42 000 turistů. Mezi největší současné problémy Mikronésie patří vysoká nezaměstnanost, nadměrný rybolov a přílišná závislost na financích USA. FSM exportuje ryby, textil, banány, pepř, kavu¹⁷ a betel.

6.1.5 Nauru

Nauru je malým, izolovaným vysokým korálovým ostrovem nacházejícím se 40 km jižně od rovníku. Nejbližším ostrov je vzdálen 300 km (ostrov Banaba ze souostroví Kiribati). Etnikum Nauranů, obývajících ostrov, používá vlastní jazyk, který není podobný žádnému jinému jazyku v Pacifiku – původ prvních obyvatel tedy není znám. (CIA, 2015b)

Nauru je svojí rozlohou pouhých 21 km² nejmenším ze všech SIDS a počtem obyvatel 10 000 je na třetím místě. Ostrov byl v roce 1888 anektován Německem, které zde v německo-britském konsorciu začalo počátkem 20. století těžit fosfáty. Během 1. světové války Nauru okupovala Austrálie a za 2. světové války Japonsko. Po válce se Nauru stalo mandátním územím OSN a v roce 1968 získalo samostatnost. V roce 1999 se stalo samostatným státem a nejmenším členem OSN. (UN-OHRLLS). Ekonomika země je tradičně závislá na těžbě fosfátů, zásoby této suroviny byly však již téměř vyčerpány. V roce 2006 byla ukončena těžba primárních rezerv fosfátu a rok nato započala australská společnost těžbu „sekundárního“ fosfátu, který se nachází v hlubších vrstvách půdy. Zásoby sekundárního fosfátu se odhadují na 30 let těžby. Panují obavy o budoucím vývoji Nauru – země nemá perspektivu diverzifikace ekonomiky a je závislá na pomoci od Austrálie, od které je vzdálená 2 800 km, a dalších donorů (UN-OHRLLS, 2015). Nauru disponuje výlučnou ekonomickou zónou v okruhu 320 km od pobřeží a od 90. let využívá prodej rybářských licencí jako jeden ze zdrojů příjmů (EB, 2015b). Cestovní ruch na Nauru není rozvinutý, v roce 2011 zemi navštívilo pouhých 200 turistů.

¹⁷ Kava je drcený kořen pepřovníku opojného, ze kterého se vyrábí tradiční pacifický nápoj s relaxačními účinky

6.1.6 Marshallovy ostrovy

Marshallovy ostrovy byly pojmenovány podle objevitele Johna Marshalla z 18. století. Zemi tvoří 34 ostrovů, většinou atolů, rozprostřených na ploše přibližně 1,3 mil km², celková rozloha pevniny je však pouze 181 km². Průměrná nadmořská výška ostrovů jsou 2 m (Skoog, 2003), nejvyšší bod se nachází na ostrově Likiep ve výšce 10 m n. m. (CIA, 2015b). Části některých ostrovů bývají při přílivu či bouřkách zaplavovány. Na Marshallových ostrovech žije 53 000 lidí, z toho tři čtvrtiny na atolu Majuro, kde se nachází i hlavní město, a na ostrově Kwajalein.

Marshallovy ostrovy byly po 2. světové válce předány do správy USA jako poručenské území OSN. USA využívalo na začátku studené války území k testování jaderných bomb. Mezi lety 1946 – 1958 bylo provedeno 67 testů v moři, na pevnině i ve vzduchu. Celková síla bomb byla více než 7 200 krát větší než u atomových bomb svržených na Japonsko na konci 2. světové války. Díky testům se podařilo získat cenné vědecké a vojenské informace, dopady na místní obyvatelstvo byly však výrazně negativní. Testy probíhaly na atolu Bikini po přesídlení místního obyvatelstva čítajícího 167 obyvatel na přibližně 800 km vzdálené ostrovy Rongerik a Kili. Radiace se však rozšířila i na okolní ostrovy, nejvíce na blízký atol Rongelap, a vědecky zkoumané důsledky testů na obyvatelstvo byly americkou vládou odtajněny až v roce 1994. U populace, která byla vystavena radiaci, byl zaznamenán zvýšený výskyt anémie, onemocnění štítné žlázy, kardiálních chorob a nádorů. Vědci se shodují, že míra radioaktivity je v dnešní době na relativně bezpečné úrovni, místním lidem se však doporučuje kvůli kontaminaci půdy a vody diverzifikovat zdroje potravy a preferovat potraviny vypěstované jinde než na Marshallových ostrovech (Skoog, 2003). Oblast na atolu Bikini, kde probíhaly jaderné testy, je od roku 2010 zapsána na seznam Světového dědictví UNESCO jako symbol nukleární éry a studené války (UNESCO, 2010). Země získala v roce 1986 nezávislost a požaduje od USA kompenzaci za škody způsobené testováním atomových bomb. Vyjednávání o odškodnění je zakotveno i v Dohodě o volném sdružení, uzavřené mezi oběma stranami. Tato dohoda také upravuje působení americké vojenské základny na atolu Kwajalein. USA poskytlo Marshallovým ostrovům finanční pomoc ve výši přibližně 1 mld. USD za období 1986-2001 a v rozpočtu pomoci na období 2004-2024 se počítá s celkovou částkou 1,5 mld. USD.

Ekonomice státu dominuje veřejný sektor, dále je rozšířeno subsistenční zemědělství a výroba je omezená na zpracování kokosových ořechů, tuňáků a rukodělných výrobků. Země je závislá na rozvojové pomoci ze strany USA (Coleman, 2014). Marshallovy ostrovy nepatří mezi oblíbené turistické destinace – v roce 2012 je navštívilo pouze 4 600 turistů. Podle Country Watch Review však cestovní ruch zaměstnává téměř 10 % populace a je nejslibnější rozvojovou příležitostí země (Country Watch Review, 2013; in Coleman, 2014).

6.1.7 Kiribati

Kiribati je malou ostrovní republikou složenou ze 33 ostrovů, z toho 20 obydlých, s celkovou rozloze 811 km² a s 102 000 obyvateli. Ostrovy jsou rozptýleny v délce 2 900 km východně od Gilbertových ostrovů, kde se koncentruje populace, až k Liniovým ostrovům, které se nacházejí jižně od Havaje. Osm z 11 liniových ostrovů patří Kiribati, 3 USA. Gilbertovy ostrovy – původní název země – se přejmenovaly na Kiribati až po osamostatnění od Velké Británie v roce 1979.

Kiribati má velmi málo přírodních zdrojů a patří mezi nejméně rozvinuté země světa. Jedinou produkcí a exportem jsou ryby a kopra. Ekonomický rozvoj je brzděn nedostatkem kvalifikovaných pracovních sil, slabou infrastrukturou a odlehlostí od mezinárodního trhu. Rozvojová pomoc se podílí 20 -25 % na HDP země. Důležitým zdrojem příjmů jsou remittance Kiribaťanů, kteří se nechávají najímat na nákladní lodě jako námořníci. Počet turistů v zemi za rok je obdobný jako na Marshallových ostrovech, jedná se cca o 6 000 ročně. Přesto podle UN-OHRLLS (2015) tvoří příjmy z turismu až jednu pětinu HDP země.

6.2 Melanésie

Geografie, výčet států

Melanésie je oblast Oceánie, která se nachází na sever a severozápad od Austrálie, jižně od rovníku, a zahrnuje tyto SIDS: Papua Nová Guinea, Nová Kaledonie, Vanuatu, Východní Timor, Šalamounovy ostrovy a Fidži. Název oblasti pochází z řeckého „melas“ – černý a „nesoi“ – ostrovy, kvůli tmavé pokožce místních obyvatel (Bullard, 2014).

Historie a kultura

Melanésie je jednou z kulturně nejbohatších částí světa, což dokládá i enormně vysoký počet používaných jazyků – je jich zaznamenáno 1 293 (The British Museum, nedatováno). Melanéské ostrovy byly prvními osídlenými ostrovy Oceánie. První migranti se do této oblasti dostali z jihovýchodní Asie přes ostrovy Indonésie před zhruba 33 000 lety. V tomto období byla hladina moře níže než dnes a jednotlivé ostrovy byly blíže k sobě, což umožňovalo tehdejší lidem jednodušeji migrovat (Bullard, 2014). Nejdříve byl osídlen ostrov Nová Guinea před cca 45 000 lety, poté Šalamounovy ostrovy před 35 000 lety a nakonec Nová Kaledonie a Vanuatu – přibližně před 4 000 lety. Původní komunity žily jako lovci a sběrači, kteří pěstovali hlíznaté rostlin a zapojovaly se do výměnného obchodu se sousedními ostrovy. U původních obyvatel Melanésie byl zaznamenán

kanibalismus (The British Museum, nedatováno). Ostrovy Fidži byly osídleny jako poslední – smísila se na nich populace se světlou kůží, která migrovala z jihovýchodní Asie přes již osídlené melanéské ostrovy období asi 1500 let př.n.l. a samotní Melanésané s tmavou pokožkou, kteří začali ostrovy osídlovat přibližně od roku 500 př.n.l. Jednotlivé tradiční společnosti Melanésie měly vlastní různorodé zvyky, které se předávaly ústně (Bullard, 2014). První kontakt Evropanů s ostrovy Melanésie nastal v 16. století a v roce 1660 vyhlásilo Nizozemí suverenitu nad Novou Guineou. Postupně byly velmocemi kolonizovány a kristianizovány všechny ostrovy. Ve druhé polovině 20. století proběhlo osamostatňování, s výjimkou Nové Kaledonie, která je stále zámořským územím Francie. Melanésie je největší oblastí Oceánie co do počtu obyvatel i rozlohou území, tento fakt je však způsoben především velikostí Papuy Nové Guiney, která je se svými 7,3 mil obyvateli největším státem Pacifického regionu a rozlohou 462 840 km² je vůbec největším ze všech světových SIDS.

6.2.1 Papua Nová Guinea

Jak bylo zmíněno výše, Papua Nová Guinea (PNG), svoji rozlohou a počtem obyvatel dalece převyšuje většinu SIDS. Objektivně se nejedná o „malý“ ostrovní stát – ostrov Nová Guinea, na jehož východní části se stát PNG rozprostírá, je druhým největším na světě. PNG kromě východní části ostrovu Nová Guinea zahrnuje i Bismarkovy ostrovy, Bouganville, Buka a další malé ostrovy. Území země je převážně hornaté, s pobřežními nížinami a deštným pralesem. Nejvyšší hora, Mount Wilhelm, dosahuje výšky 4 509 m n. m. (CIA, 2015b)

V roce 1885 si ostrov Nová Guinea po nadvládě Nizozemí rozdělili Německo (získalo severní část) a Velká Británie (jižní část). V roce 1904 připadla jižní část ostrova Austrálii, která později spravovala celou Novou Guineu. V roce 1975 získala PNG nezávislost. Západní část ostrova připadla v roce 1963 Indonésii jako provincie Papua.

Populace PNG je velice heterogenní a obsahuje několik tisíc různých komunit, které se liší jazykem, zvyky a tradicemi. Papua Nová Guinea má 3 úřední jazyky – angličtinu, tok pisin (nejrozšířenější dorozumivací jazyk) a hiri motu, dále se v zemi mluví více než 800 různými jazyky, přičemž většina jazyků nemá více než 1 000 mluvčích. (CIA, 2015b)

Ekonomika PNG je málo rozvinutá a 85 % obyvatel se živí subsistenčním zemědělstvím. Export se zaměřuje na bohaté zdroje nerostných surovin (ropa, zlato, měď a další), které jsou však kvůli složitému terénu, chybějící infrastruktuře a problematice vlastnictví půdy těžko dostupné.

V roce 2013 navštívilo PNG 171 000 turistů, což lze považovat za nízký počet v poměru k velikosti země a v porovnání s ostatními SIDS v Melanésii. Papua Nová Guinea má turistům co nabídnout –

díky panenské přírodě, zajímavé místní kultuře, přátelským lidem a image zvláště exotické destinace má PNG velký turistický potenciál (Imbal, 2009). Zatím se však nachází v raném stádiu rozvoje cestovního ruchu a potýká se s mnohými problémy, které turisty odrazují. Patří mezi ně vnímání PNG jako nebezpečné země (počtem 10 vražd na 100 000 obyvatel je PNG na prvním místě v Melanésii i v celém Pacifiku), dále problémy s nespolehlivou leteckou dopravou, nedostatečná turistická infrastruktura, drahé ubytování, nedostatek informací o turistických destinacích v PNG, nízké hygienické standardy a další. Vláda Papuy Nové Guiney musí nejdříve vyřešit tyto problémy, než nastartuje rozvoj cestovního ruchu v zemi (dtto). Pipike (2012) upozorňuje na to, že rozvinutost turistické infrastruktury se značně liší v centrech a ve venkovních oblastech. Autorka podobně jako Imbal (2009) poukazuje na velký kulturní potenciál země, bohaté tradice a na pohostinnost, velkorysost a přátelskost místních obyvatel – obrázek PNG jako přátelské a štědré země propaguje i vláda a místní turistické úřady. Pipike (2012) také identifikovala nedostačující bezpečnostní situaci v zemi jako jeden z důvodů nižšího počtu turistů. Například vlády USA, Austrálie a Velké Británie upozorňují své občany, kteří by chtěli navštívit PNG, na nepříznivou bezpečnostní situaci v zemi a Ministerstvo zahraničních věcí ČR také upozorňuje na vysokou míru násilné kriminality a doporučuje navštívit PNG v rámci organizované turistiky. Na svých stránkách uvádí: *„Přes špatnou bezpečnostní situaci převážně ve městech jsou její obyvatelé velice přátelští a bezprostřední. Jsou však velmi emotivní, rozhodně se proto vyhýbejte všem náznakům konfliktu a vyzbrojte se trpělivostí.“* A dále: *„PNG je fascinující, turisticky však velmi komplikovaná země. Na venkově dochází ke ozbrojeným střetům a válkám mezi jednotlivými kmeny.“* (MZV, nedatováno)

6.2.2 Nová Kaledonie

Nová Kaledonie je francouzským zámořským územím 1 500 km východně od Austrálie, které se skládá z hlavního ostrova Grand Terre a ostrovů Loyauté, Belep, Îles des Pins a dalších malých neobydlených ostrovů. Ostrov Grand Terre obklopuje rozsáhlý korálový útes, který patří mezi 3 největší na světě. Laguny na 6 místech Nové Kaledonie jsou pro svou jedinečnost a přírodní krásu společně se svými ekosystémy zapsány na seznam světového dědictví UNESCO. (UNESCO, 2015)

Nová Kaledonie má rozlohu 18 575 km² a 256 000 obyvatel. Původními obyvateli jsou Kanakové, kteří v současnosti tvoří 40 % populace. Zbytek tvoří Evropané (30 %), imigranti z ostrovů Wallis a Futuna (10 %) a další. Úředním jazykem je francouzština, Kanakové používají 33 různých jazyků a dialektů (CIA, 2015b). Ostrovy objevil James Cook v roce 1774. Francie obsadila Novou Kaledonii v roce 1853 a používala ji jako trestaneckou kolonii. V 80. a 90. letech 20. století docházelo k bojům o nezávislost, které ukončila dohoda Noumea Accord z roku 1998 zajišťující na příštích 15-20 let transfer pravomocí

směrem k Nové Kaledonii. Francie se také zavázala mezi lety 2014 – 2018 provést referendum o osamostatnění.

Nová Kaledonie disponuje 25 % světových zásob niklu. Export niklu, finanční podpora Francie a turismus tvoří největší podíl HDP země. V roce 2013 navštívilo Novou Kaledonii 108 000 turistů – většina z Francie, Japonska, Austrálie a Nového Zélandu. Francouzi tvořili v roce 2012 38 % všech turistů. Na rozdíl od ostatních národností do Nové Kaledonie často přijíždějí za účelem návštěvy příbuzných a jejich pobyt je v porovnání s ostatními turisty značně delší – průměrně trvá 30 dnů¹⁸ (ISEE, 2013). Specifickou skupinu návštěvníků tvoří turisté na velkých zaoceánských lodích. Tyto lodě křižují Tichý oceán a kotví v různých přístavech, díky čemuž má turista možnost v relativně krátké době navštívit mnoho ostrovů. Nová Kaledonie je již od 80. let oblíbenou zastávkou zaoceánských lodí vyplouvajících z Austrálie či turistických lodí plujících kolem světa (Gantalet, 2010). Návštěvníků, kteří připluli na výletní lodi (většinou kotví v hlavním městě Noumei a poté na okolních ostrovech), je ročně více než běžných turistů (v roce 2012 jich bylo téměř 400 000). Jejich výdaje nesměřují do ubytování (to je zajištěno na zaoceánské lodi), ale do služeb průvodců, nakupování suvenýrů, občerstvení apod. Většinu návštěvníků tohoto typu tvoří Australané (v roce 2009 tvořili 84 % návštěvníků zaoceánských lodí v Nové Kaledonii) (ISEE, 2013).

6.2.3 Vanuatu

Ostrovní stát Vanuatu má rozlohu 12 189 km² a počtem obyvatel 253 000 je srovnatelný s Novou Kaledonií. Skládá se ze 13 hlavních a mnoha dalších menších ostrovů, které se rozprostírají od severu na jih v délce 650 km. Ostrovy Vanuatu jsou vulkanického původu a v zemi se nachází několik činných sopek – například vulkán Mt. Yasur na ostrově Tanna je oblíbeným turistickým cílem. Po vlnách různých kolonizátorů se na Vanuatu (v té době známém pod názvem Nové Hebridy) usadili Britové a Francouzi a spravovali jej společně. Vanuatu získalo nezávislost v roce 1980. Obyvatelstvo je homogenní, 98 % tvoří Vanuaťané, kteří mluví více než 100 různými lokálními jazyky. Oficiálními jazyky jsou angličtina, francouzština a bishlama – místní jazyk založený na angličtině s prvky francouzštiny. (CIA, 2015b)

Země patří mezi LDCs. Většina obyvatel žije na venkově a živí se subsistenčním zemědělstvím, příjmy Vanuatu plynou z rybolovu, finančních služeb zahraničních firem sídlících v zemi a z turismu. Ekonomický rozvoj je brzděn závislostí na vývozu malého množství surovin (kopra, hovězí maso, kokosové ořechy, dřevo, kava a káva), náchylností k přírodním katastrofám¹⁹ a velkou vzdáleností od

¹⁸ Japonští turisté stráví v Nové Kaledonii průměrně 7 dnů, Australané 12 a Novozélandčané 10.

¹⁹ 13.3.2015 se územím Vanuatu prohnal cyklón Pam, na jehož následky zemřelo 17 lidí a 75 000 lidí, což představuje čtvrtinu obyvatel země, přišlo o své domovy. Cyklón poničil infrastrukturu, úrodu a kontaminoval zdroje pitné vody (UN News Centre, 2015).

mezinárodního trhu a mezi jednotlivými ostrovy navzájem. Od roku 2002 se vláda zaměřuje na posílení turismu zlepšováním letecké dopravy a dostupnosti, rozvojem turistické infrastruktury a služeb a zázemí pro návštěvníky ze zaoceánských parníků (UN-OHRLLS, 2015). V roce 2013 navštívil Vanuatu porovnatelný počet turistů jako Novou Kaledonii – 110 000.

6.2.4 Šalamounovy ostrovy

Zemi tvoří 2 řetězce vulkanických ostrovů a atolů o celkové rozloze 28 896 km². Na Šalamounových ostrovech žije více než půl milionu obyvatel (561 000), které z 95 % tvoří Melanésané. Oficiálními jazyky jsou pidginská angličtina a angličtina, na ostrovech se pak mluví dalšími 130 různými jazyky. (CIA, 2015b)

Šalamounovy ostrovy byly od roku 1893 protektorátem Velké Británie a nezávislost získaly v roce 1978. Nezávislost země provázelo etnické násilí, zkorumpovanost vlády a vysoká kriminalita. V roce 2003 zajišťovala klid v zemi mezinárodní vojenská mise vedená Austrálií (Regional Assistance Mission to the Solomon Islands – RAMSI). Po misi došlo ke stabilizaci země a rozvoji ekonomiky a infrastruktury, stále však místy dochází k občanským nepokojům (Tahir, 2014).

Stát je bohatý na nerostné suroviny jako je olovo, zinek, nikl a zlato, potenciál těžby a exportu však dosud není plně využit. Země patří mezi LDCs. Většina populace závisí na subsistenčním zemědělství, rybolovu a lesnictví. Turistický průmysl není v zemi příliš rozvinutý – v roce 2013 navštívilo Šalamounovy ostrovy pouze 24 000 turistů. Příčinami může být nedostatečná turistická infrastruktura a dostupnost země a dále pak bezpečnostní situace v zemi. Ministerstvo zahraničních věcí ČR doporučuje turistickou cestu na Šalamounovy ostrovy vzhledem k bezpečnostním rizikům zvážit (MZV, nedatovánob).

6.2.5 Východní Timor

Republika Východní Timor se rozkládá na východě ostrova Timor v Malých Sundách (západ patří Indonésii), dále jí patří region Ambeno na severozápadě ostrova Timor a ostrovy Pulau Atauro a Pulau Jaco. Na rozloze 14 874 km² žije 1 133 000 obyvatel.

Východní Timor získal nezávislost na Portugalsku 28. listopadu 1975 a 9 dní nato území obsadila Indonésie. Následovaly 2 desetiletí krveprolévání, při kterém umřelo přibližně 100 000 – 250 000 lidí. V srpnu roku 1999 naprostá většina obyvatel Timoru hlasovala v referendu pro nezávislost. Krátce poté však milice, které byly proti nezávislosti a byly podporovány Indonésií, zahájily útok a zabily tak více než 1 400 lidí, přičemž 300 000 jich vytlačily do Západního Timoru jako uprchlíky. Většina infrastruktury země byla zničená. V září téhož roku situaci v zemi uklidnila australská vojska. 20. května 2002 byl Východní Timor uznán mezinárodním společenstvím jako samostatný stát. Mezi lety 2006-2012 na Timoru ještě působila mise OSN UNMIT (UN Integrated Mission in Timor-Leste), po

úspěšných parlamentních a prezidentských volbách se však stáhla. Východní Timor patřící mezi nejchudší země světa se v současné době vzpamatovává z dlouhotrvajícího konfliktu. Země má bohaté zásoby ropy v přilehlé EEZ a v posledních letech její ekonomika roste velkou rychlostí 8-12 % ročně. Východní Timor se však bude muset v nejbližší době vypořádat s mnoha výzvami jako je rozšířená chudoba, nízká vzdělanost populace, nedostatečná infrastruktura a vysoká nezaměstnanost (Lundahl, 2009).

Země zaznamenala v posledních letech velký turistický boom. V roce 2009 ji navštívilo 44 000 turistů, přičemž v roce 2013 počet turistů vzrostl již na 78 000.

6.2.6 Fidži

Fidži se skládá ze 332 ostrovů, z toho přibližně 110 je obydlených. Území je hornaté s pobřežními nížinami, nejvyšším vrchem je Tomanivi s nadmořskou výškou 1 324 m. Hlavní město Suva se nachází na největším ostrově Viti Levu s rozlohou 10 429 km², celá země má pak rozlohu 18 274 km² (podobně jako Nová Kaledonie) a 881 000 obyvatel.

Fidži získalo nezávislost v roce 1970 po téměř stoleté nadvládě Velké Británie. V roce 1987 se uskutečnily 2 vojenské převraty namířené proti vládě – povstalci bojovali proti nadvládě indické komunity v zemi. Indové byli do Fidži transportováni Velkou Británií v průběhu 19. století jako námezdní dělníci a dnes tvoří 37,5 % populace (původní obyvatelé ostrovů, Melanésané, tvoří 57 % všech obyvatel) (CIA, 2015b). Ústava z roku 1990 zajistila Melanésanům většinu v parlamentu a kontrolu nad státem, což vedlo k masivní emigraci indické menšiny a následným ekonomickým problémům země. Ústava z roku 1997 byla již více rovnoprávná. Po svobodných a nenásilných volbách v roce 1999 však proběhly další převraty a v roce 2007 se Voreque Bainimarama, komodor a velitel fidžijských ozbrojených složek, který vedl povstání v roce 2006, prohlásil prezidentem a poté premiérem a omezil demokracii v zemi (UN-OHRLLS). Po volbách v září 2014 byl zvolen premiérem.

Fidži je jednou z nejvyspělejších pacifických SIDS s bohatými zásobami nerostných surovin exportující zlato, ryby, dřevo, cukr a kokosový olej. Zpracování cukru se na průmyslu země podílí jednou třetinou. Fidži profituje také z rozvinutého cestovního ruchu. V roce 2013 navštívilo zemi 658 000 turistů, což z Fidži dělá druhou nejoblíbenější destinaci v Pacifiku po Guamu. Přestože v roce 2006 byl turistický sektor narušen politickým převratem v zemi, rostl mezi lety 1999-2009 rychlostí 4,2 % ročně (Sheyvens, 2012). Fidži nabízí širokou škálu turistických produktů – přírodní a kulturní atrakce, vodní sporty, aktivity v rezortech, ekoturismus, nakupování, potápění a další (dtto). Pipike (2012), která ve své studii porovnávala turismus na Fidži a v Papuy Nové Guiney, dospěla k závěru, že ačkoli mají obě země mnohé přírodní a kulturní krásy, Fidži navíc investovalo do rozvoje specifických služeb jako je zázemí pro svatební cesty, zdravotní turismus, lázně atd., a tím si získalo velkou turistickou výhodu.

Úspěch turistického průmyslu na Fidži je podle autorky dán zaměřením se na rozvoj jednotlivých komponentů nabídky cestovního ruchu – země si identifikovala a diverzifikovala svoje potenciální turistické atrakce (přírodní či kulturní) a dále rozvinula potřebnou infrastrukturu (pozemní komunikace, vodovody, komunikační sítě, hotely, parky, letiště apod.). Přátelské přijetí turistů ze strany místních obyvatel je také velkou výhodou této země v očích návštěvníků (Pipike, 2012).

6.3 Polynésie

Geografie, výčet států

Polynésie je nejrozsáhlejší oblastí Pacifiku rozkládající se z větší části na jih od rovníku, která zahrnuje tyto SIDS: Tuvalu, Samoa, Americká Samoa, Tonga, Niue, Cookovy ostrovy a Francouzská Polynésie. Kromě nich se v této oblasti nachází také Havaj, která ohraničuje Polynésii ze severu a Nový Zéland, tvořící jižní hranici oblasti.

Historie a kultura

Ostrovy Polynésie jsou nejdlejšími ostrovy světa²⁰ a byly v rámci Tichého oceánu kolonizovány jako poslední – před 2 000 až 3 000 lety. Název oblasti pochází z řeckého „poly“ – mnoho a „nesoi“ – ostrovy.

6.3.1 Tuvalu

V roce 1974 etnické rozdíly zapříčinily odtržení ostrovů Ellice, na kterých žijí Polynésané, od Gilberových ostrovů s Mikronéskou populací. Ostrovy Ellice byly přejmenovány na Tuvalu a v roce 1978 získaly nezávislost na Velké Británii. Stát je složen z 9 atolů (z toho 8 obydlených) o celkové rozloze pouhých 26 km² a s populací přibližně 10 000 obyvatel.

Většina obyvatel země se živí subsistenčním zemědělstvím a asi 15 % dospělé mužské populace pracuje jako námořníci na obchodních lodích a podporuje svoji rodinu remitencemi. Příjmy Tuvalu plynou také z licenčních poplatků za propůjčování místní internetové domény „.tv“ a v menší míře také z prodeje známek a mincí. Nejvyšší bod země se nachází ve výšce 5 m n. m. a tak existují obavy o vlivy globálního oteplování a následného zvedání hladiny moře na místní obyvatelstvo. Tuvalu nemá

²⁰ Index izolace se měří na základě vzdálenosti ostrova od nejbližšího sousedního ostrova, souostroví a kontinentu a je vypočítán vždy pro hlavní ostrov dané země, tzn. pro ostrov, na kterém se nachází hlavní město. Pořadí jednotlivých oblastí SIDS podle indexu izolace je následující: Polynésie (hodnota 96), Mikronésie (89), Melanésie (70), AIMS (48) a Karibik (40). (UNEP, 1998)

žádné řeky či jezera a podzemní voda není pitná, čímž se místní obyvatelé stávají závislí na dešťových srážkách. Nepravidelnost srážek a delší období sucha mohou Tuvalany vážně ohrozit (CIA, 2015b). Ostrovní stát Tuvalu je kvůli své odlehlosti, limitovaným přírodním zdrojům a nízkému HDP velmi náchylný k ekonomickým a environmentálním výkyvům (Prideaux, 2012).

Tuvalu v podstatě nemá existující turistický sektor. V roce 2011 zemi navštívilo 1 200 turistů, důvodem jejich pobytu však většinou byla návštěva příbuzných nebo obchodní cesta. Potenciál turismu na Tuvalu je založen na tropickém klimatu, kulturních tradicích místních obyvatel, krásných plážích a možnostech potápění (Prideaux, 2012). Izolace jednotlivých ostrovů (doprava mezi nimi je možná pouze lodí) může být výhodou pro turisty hledající opravdový klid. Tuvalu má možnost nalákat návštěvníky i na „voyeuristický“ turismus poslední šance, protože ostrovy se zvedáním hladiny moře zmenšují a jejich budoucí existence je nejistá. Největšími překážkami turismu je však odlehlost země, nedostatečná infrastruktura, malá velikost a neochota investorů financovat rozvoj turismu. Z mezinárodního letiště na atolu Funafuti zajišťuje letecké spojení pouze Air Pacific z Fidži, a to 2x týdně v letounu se 30 místy. Celková ubytovací kapacita na Tuvalu je 75 postelí, jídlo nabízejí 2 restaurace a nakupování, oblíbená turistická aktivita, je možné jen ve velmi malé míře. Přes všechny překážky je turismus jednou z mála rozvojových příležitostí Tuvalu. (dtto)

6.3.2 Samoa

Samoa se osamostatnila od Nového Zélandu v roce 1962 a stala se tak prvním polynéským státem, který získal ve 20. století nezávislost. Nachází se v centrální části Polynésie a skládá se z 10 ostrovů o celkové rozloze 2 831 km². Populace čítá 190 000 obyvatel, kteří jsou z 93 % Polynésané.

Ekonomika země je postavená na subsistenčním zemědělství a rybolovu, remitencích a příjmů z rozvojové pomoci. Zemědělské produkty tvoří 90 % exportu a jedná se především o ryby, kopru, kokosový olej a taro²¹. Samoa disponuje zahraniční obchodní zónou (Foreign Trade Zone), ve které se nachází továrna na výrobu automobilových součástí zaměstnávající 3 000 lidí. Země je náchylná k přírodním katastrofám. V roce 2009 Samou a Americkou Samou zasáhlo zemětřesení a následná vlna tsunami, která poničila infrastruktura a vyžádala si 200 životů. Tropický cyklón Evan v roce 2012 způsobila v zemi záplavy, na jejichž následky zemřely 4 lidé a 6 000 jich ztratilo domov (UN-OHRLLS, 2015).

Turistický sektor v ostrovním státu Samoa je poměrně rozvinutý a tvoří 25 % HPD země. V roce 2013 navštívilo zemi 116 000 turistů. Podobně jako ostatní polynéské SIDS se Samoa potýká s problémy

²¹ Hlíznatá rostlina

odlehlosti od trhů – cesta letecky z Nového Zélandu, druhé největší zdrojnice turistů po Americké Samoe, trvá 4 hodiny (Pearce, 2001). Na rozdíl od Nové Kaledonie a Fidži, kde se nacházejí početné velké turistické rezorty, má cestovní ruch v Samoe spíše podobu malých podniků organizovaných místními komunitami. Díky tomu turismus přispívá přímo k sociálnímu a ekonomickému rozvoji místních obyvatel. Kromě zmiňovaného problému odlehlosti od trhů se turismus potýká s hrozbou přírodních katastrof (Pratt, 2015).

6.3.3 Americká Samoa

Sedm ostrovů Americké Samoy nacházejících se v blízkosti státu Samoa spravuje USA již od roku 1899. Na rozloze 199 km² zde žije 55 000 obyvatel. Ekonomika země je silně navázána na Spojené státy a tvoří ji převážně rybolov a zpracování ryb. Dvě továrny na zpracování tuňáka se podílejí 80 % na zaměstnanosti místních obyvatel a export konzervovaného tuňáka tvoří 93 % exportu země. Zemětřesení v roce 2009 si vyžádalo velké škody na majetku i lidské oběti. Rozvoji a diverzifikaci ekonomiky brání odlehlost, výše transportních nákladů a časté přírodní katastrofy. V roce 2012 navštívilo Americkou Samou 22 000 turistů a turismus je jednou z rozvojových příležitostí země. (UN-OHRLS)

6.3.4 Tonga

Království Tonga, kterému se jinak říká „Přátelské ostrovy“ (*Friendly Islands*) je souostrovím o 169 ostrovech, z toho 36 obydlených. Souostroví je složeno ze 4 hlavních skupin ostrovů: Tongatapu, He'apai, Vava'u, a Niua. Na ploše 747 km² žije 105 000 obyvatel. Tonga je jediným královstvím v Pacifiku a královská rodina odvozuje svůj původ od předků žijících před více než 1 000 lety (Anderson, 2014). Ostrovy Tonga byly poprvé sjednoceny do Polynéského království v roce 1845 a roku 1875 se staly konstituční monarchií. V roce 1900 se staly britským protektorátem a roku 1970 součástí Commonwealthu jako nezávislý stát. Současným králem je Tupou VI.

Tonžská kultura je blízko příbuzná Samojské a dalším polynéským kulturám (EB, 2015c). Lidé v souostroví Tonga jsou nábožensky založeni a křesťanství je zakotveno i v ústavě – v neděli je například zakázána práce, komerční aktivity a organizované sporty (Orams, 2002). Úředními jazyky jsou angličtina a tonžština. Ekonomika Tongy je založená na zemědělství a exportními surovinami jsou zejména dýně, ryby, vanilka a okopaniny. Země je závislá na remitencích od početné tonžské komunity v zahraničí čítající asi 60 000 lidí (dtto) a na rozvojové pomoci. V roce 2013 zemi navštívilo 48 000 turistů. Na ostrov Vava'u v severní části Tonga jezdí turisté pozorovat velryby druhu kepokak²². Masivní lov kepokaků v první polovině 20. století v oblasti Tonga a Nového Zélandu snížilo jejich počet z odhadovaných 10 000 na přibližně 250 kusů. Tonžský král lovení velryb v roce

²² Kepokak, anglicky *humpback whale*, někdy označovaný jako plejtvák dlouhoploutvý, je kytovec, který obvykle dosahuje délky 14-15m a hmotnosti více než 25 tun.

1978 zakázal a v současnosti je jejich počet v oblasti Tonga odhadován na přibližně 500 kusů. Vláda Tongy se snaží podpořit turismus nejenom na ostrově Vava'u, ale i v jiných částech země, a to pomocí investic, propagačních kampaní (v současnosti například kampaň „*the True Pacific*“ – Pravý Pacifik), vylepšováním infrastruktury a letecké přepravy (dtto).

6.3.5 Niue

Velká geografická vzdálenost, kulturní a lingvistické rozdíly mezi Niue a přilehlými Cookovy ostrovy měly za následek oddělení se ostrova Niue. Niue je samostatný stát ve volné asociaci s Novým Zélandem (není členem OSN). Na ploše 260 km² žije pouhých 1 000 lidí. Země je typickým příkladem malého, izolovaného pacifického ostrova s velmi malými přírodními zdroji a možnostmi rozvoje. Půda na ostrově není příliš úrodná, lesy nenabízejí možnost rentabilní těžby dřeva a ačkoli Niue disponuje rozsáhlou EEZ, nepodařilo se jí zatím rozvinout rybolov v míře dostatečné na export. Obyvatelé jsou závislí na subsistenčním zemědělství a na rozvojové pomoci. Turismus se jeví jako jediná reálná rozvojová příležitost země, i jeho rozvoj je však problematický, poněvadž Niue jako turistická destinace nemá typické znaky ostrovů Tichého oceánu – například se zde nenacházejí písčité pláže. Navíc je země opravdu velice izolovaná, nejbližší ostrovy Tonga se nachází ve vzdálenosti 400 km od Niue, země má však letecké spojení pouze s Novým Zélandem vzdáleným více než 2 000 km. Letecké spojení je zajištěno jednou týdně a zásobování lodí jednou měsíčně (Overton, 2014). Overton (2014) však argumentuje ve prospěch rozvoje turismu na ostrově – Niue nabízí celou paletu turisticky zajímavých činností (pozorování velryb, cykloturistika, rybaření, návštěvy korálových jeskyní a další) a měla by se zaměřit na jejich propagaci. V roce 2013 navštívilo Niue 7 000 turistů (dtto).

6.3.6 Cookovy ostrovy

Cookovy ostrovy, pojmenovány podle svého objevitele Jamese Cooka, se staly britským protektorátem v roce 1888. V roce 1900 byla administrace ostrovů přenesena na Nový Zéland a roku 1965 se obyvatelé rozhodli pro samostatnost, zůstaly však s Novým Zélandem ve volné asociaci. Cookovy ostrovy zahrnují 15 malých atolů o celkové rozloze 236 km² a s 21 000 obyvateli. Cookovy ostrovy jsou podle indexu izolace nejdlehlějšími pacifickými ostrovy, což pro ně znamená překážky v rozvoji, zapojení se do mezinárodního trhu a vysoké transportní náklady. Zemědělství zaměstnává jednu čtvrtinu pracovní síly. Hlavní exportní komoditou Cookových ostrovů jsou černé perly, dále země vyváží kopru, papáje, citrusové plody, kávu, ryby a textil. Významným zdrojem příjmů jsou remitence od početné komunity krajanů žijících na Novém Zélandu, kteří v zemi většinou pracují jako

nekvalifikovaní dělníci (Alexeyeff, 2008). Emigrace vzdělaných lidí na Nový Zéland a brain-drain²³ je však velkým problémem země (dtto).

6.3.7 Francouzská Polynésie

Francouzská Polynésie (FP) se skládá z 5 souostroví obsahujících dohromady 118 ostrovů: Gambier, Markézy, Tubuai, Societé a Tuamotu. První 4 zmíněná souostroví jsou vulkanického původu, souostroví Tuamotu je složeno z korálových ostrovů. Rozloha pevniny je 4 169 km², EEZ země se však rozkládá na ploše přibližně 5 mil km² (jedná se o největší EEZ v Pacifiku) (Overton, 2014). Počet obyvatel je přibližně 277 000 a obyvatelstvo je v poměru k rozlehlosti souostroví velmi koncentrované – přibližně jedna polovina všech lidí žije v hlavním městě Papeete na ostrově Tahiti. (CIA, 2015b)

Ostrov FP byly osídleny poměrně nedávno. Podle archeologických nálezů byly jako první osídleny Markézy, a to přibližně roku 200 př. n. l., přičemž na ostrovech Societé se první obyvatelé usídlili až kolem roku 900 n. l. První kontakt s Evropany proběhl v 16. století a následná kolonizace byla pozvolná. Francie v průběhu 19. století postupně anektovala většinu ostrovů a v roce 1946 se FP stala francouzským zámořským územím. Francie využívala svého území mimo jiné k testování atomových bomb. Testy byly zahájeny v roce 1963 na atolech Mururoa a Fangataufa v souostroví Tuamotu. Do roku 1974 bylo provedeno 41 atmosférických testů, než se testování přesunulo pod hladinu moře. Testování bylo ukončeno v roce 1992, Jaques Chirac však nařídil opětovné zahájení testů v roce 1995. Poslední bomba byla kvůli protestům veřejnosti odpálena v lednu 1996 a následná dohoda zakázala další testování atomových bomb v oblasti (jednalo se o dohodu *South Pacific Nuclear Free Zone Treaty*). Oficiální informace o zdravotních důsledcích jaderného testování na místní obyvatelstvo jsou zatím francouzskou vládou utajené (Vathaire, 2010). V souvislosti s jaderným testováním byla vybudována rozsáhlá infrastruktura a velké množství místních obyvatel opustilo původní způsob obživy spočívající v samozásobitelském zemědělství a zaměstnalo se ve vojenském sektoru a v navazujících službách. Odchod francouzských vojáků po ukončení operací znamenal pro zemi ekonomický propad (UN-OHRLLS, 2015). V současnosti tvoří příjmy země především turismus, rybolov, export vanilky, perel, výrobků z kokosových ořechů a žraločího masa.

Turismus vytváří jednu čtvrtinu HDP a počtem 164 000 turistů za rok 2013 se FP stává nejoblíbenější polynéskou destinací a 4. nejnavštěvovanější zemí v Pacifiku. Turismus je koncentrován do souostroví Societé, a to hlavně na ostrov Tahiti, Bora Bora a Moorea, dále pak také Raiatea a Huahine. Ze souostroví Tuamotu je navštěvován ostrov Rangiroa, ostatní ostrov FP nemají významný počet

²³ Fenomémem *brain drain* (odliv mozků) je označována migrace vzdělaných lidí z méně vyspělých zemí do vyspělejších zemí.

turistů (Service du Tourisme, 2013). Ostrov Tahiti je oblíbeným cílem mladomanželů na svatební cestě a párů hledajících romantickou destinaci (Airguide for the Frequent Flyer Magazine, 2014). Tahiti získalo pověst tropického ráje na zemi s krásnými ženami s květy ve vlasech – tento mýtus je postaven na malbách Paula Gaugina z 19. století (Kahn, 2003). Ve skutečnosti zažívá turistický sektor ve FP na rozdíl od celosvětového růstového trendu stagnaci až pokles. Příčinami jsou vysoké ceny v destinaci, odlehlost, špatná dostupnost (například v porovnání s Havají nebo Maledivami, které nabízejí stejný turistický produkt), absence nočního života a omezené možnosti nakupování (Gay, 2013).

6.4 Turismus v Pacifiku, shrnutí

Mnohé ostrovy Pacifiku zvolily turismus jako strategii pro ekonomickou diverzifikaci a růst. Svůj produkt staví na stereotypní image pláží s bílým pískem, kterou lemují palmy, na kráse korálových atolů a pohostinnosti přívětivých domorodců (Scheyvens, 2009). Ačkoli je turismus v Pacifickém regionu z hlediska celosvětového mezinárodního turismu marginální (v roce 2013 navštívily Pacifik dohromady asi 3,5 mil turistů, zatímco celosvětově je počet mezinárodních turistů odhadován na více než jednu miliardu), pro SIDS v Tichém oceánu je cestovní ruch velice důležitou aktivitou z hlediska tvorby HDP a zaměstnanosti (UNWTO, 2014a; UNWTO, 2014b). Turismus je jediný sektor ekonomiky v Pacifických SIDS, který v posledních letech stabilně rostl (Scheyvens, 2009). Počet turistů v Oceánii v průběhu roku 2014 vzrostl o 6 % (v Evropě, světově nejnavštěvovanějším regionu, činil meziroční nárůst turistů 4 %, v Severní a Jižní Americe byl zaznamenán největší, 7% nárůst) (UNWTO, 2015). Turismus v pacifickém regionu je silně koncentrovaný do několika málo oblastí. Guam a Fidži ročně přilákají více než polovinu všech turistů, zatímco prvních 5 tichooceánských SIDS (Guam, Fidži, Severní Mariány, Papua Nová Guinea a Francouzská Polynésie) se podílí na turismu celého regionu přibližně 77 %. Naproti tomu Niue, Kiribati, Marshallovy ostrovy, Tuvalu a Nauru navštěvuje velmi malý počet turistů, avšak i tento počet je pro dané země s ohledem velikost jejich ekonomik významný (UNWTO, 2014a).

V Pacifiku můžeme rozlišit dva základní typy turismu – masový turismus a lokálně vlastněné turistické podniky menšího rozsahu. Masový turismus, u kterého je typické vlastnictví turistické infrastruktury nadnárodními korporacemi, se zatím do většiny zemí v Pacifiku nerozšířil. S výjimkou Fidži, Nové Kaledonie a Francouzské Polynésie jsou ve většině případů zavedeny spíše zmiňované lokálně vlastněné turistické podniky menšího rozsahu. Typický je mix těchto dvou typů. Samoa je příkladem rozvoje malého, rodinného podnikání – přibližně 80 % turistické infrastruktury je ve vlastnictví

místních obyvatel. Podobný model je patrný na Cookových ostrovech, Niue, Kiribati a Tonga. Pacifické ostrovy navštěvují hlavně Novozélandčané, Australané, Američané, Japonci a v případě Francouzské Polynésie a Nové Kaledonie také Francouzi. Významný podíl na turismu však mají i domácí obyvatelé žijící dlouhodobě v zahraničí, kteří se na ostrovy vrací na krátkou dobu za účelem rekreace a návštěvy příbuzných (Scheyvens, 2009).

Všechny pacifické SIDS nabízejí podobný turistický produkt a jejich struktura hospodářství je také srovnatelná. U všech SIDS v Tichém oceánu se HDP/ os. přepočtené podle parity kupní síly pohybuje mezi 1 121 USD (Šalamounovy ostrovy) a 9 401 USD (Cookovy ostrovy), s výjimkou Severních Marián (13 600 USD), Francouzské Polynésie (24 154 USD), Guamu (28 700 USD) a Nové Kaledonie (31 043 USD) (UNCTAD, 2014; CIA, 2015b). O téměř všech malých ostrovních státech Pacifiku lze říci, že jsou odlehlé. Některé jsou však extrémně izolované, a to jak geograficky, tak dopravně. Podle indexu izolace jsou nejvíce izolované tyto SIDS: Federativní státy Mikronésie (hodnota indexu 108), Cookovy ostrovy (106), Tonga (103), Francouzská Polynésie (102) a Nauru (97). Naopak nejméně izolovanými státy jsou: Východní Timor (35) a Vanuatu (62)²⁴. U zbylých SIDS se index izolace pohybuje v rozmezí hodnot 75 – 95 (UNEP, 1998). SIDS v Pacifiku jsou také izolované dopravně. Mezinárodní letiště na Tuvalu a v Niue jsou spojena pouze s jedinou destinací (Fidži, resp. Nový Zéland). Pravidelné linky odlétají do těchto destinací 3x, resp. 2x týdně. Naopak relativně dobře dostupné jsou státy Fidži a Guam (shodně 35 letových destinací). Polovina SIDS v Pacifiku má méně než 10 letových destinací z hlavního mezinárodního letiště²⁵ (Wikipedia, 2015). Dostupnost může mít vliv na počet turistů v zemi, což bude také zkoumat regresní analýza v závěru práce. Lze také říci, že pacifické SIDS jsou bezpečnější ve srovnání s ostatními SIDS, pokud bezpečnost měříme počtem vražd na 100 000 obyvatel. V tomto indikátoru se nenachází žádný z pacifických SIDS na prvních 15 příčkách s nejvyššími hodnotami (ty jsou obsazeny zeměmi Karibiku), naopak ve výčtu 15 států s nejnižším počtem vražd na 100 000 obyvatel se nachází 10 pacifických SIDS (Undata, 2012).

²⁴ Pro ostrov Nová Guinea nebyl na stránkách UNEP (1998) vypočítán index izolace. Z důvodu jeho geografické blízkosti k australskému kontinentu a k okolním ostrovům by však pravděpodobně dosahoval nízké hodnoty, možná nejnižší ze všech pacifických SIDS.

²⁵ Pokud srovnání rozšíříme na všechny SIDS, jednoznačně vede Singapur s 290 destinacemi, následován Portorikem (87), Bahrajnem (81) a Arubou (78); ostatní SIDS jich mají 51 a méně

7. Výzkum vlivu jednotlivých faktorů na příliv turistů do SIDS

7.2 Data a proměnné

Cílem studie je zjistit, jaké faktory mají vliv na příliv turistů do malých ostrovních států (SIDS). K tomuto účelu byla využita průřezová regresní analýza. Tento přístup se v literatuře zabývající se cestovním ruchem vyskytuje (Cho, 2010; Valek et al., 2014; Tasci, 2007), nikoliv však v aplikaci na SIDS. Problémem, který je v této souvislosti zjevný, je obtížný přístup k datům a poměrně omezený počet pozorování (počet států SIDS je 57). Data k většině proměnných se nakonec podařilo získat z různých zdrojů, jak je popsáno dále.

Závislou proměnnou v analýze je **počet turistů v jednotlivých SIDS** („turisti“). Ten byl vypočítán jako průměr pro roky 2009 – 2013, a to z důvodu snížení fluktuace a zvýšení počtu pozorování. U některých SIDS totiž nebyla dostupná data pro všechny roky. Data pro počet turistů za rok 2013 byla shromážděna ze zdroje UNWTO, 2014a. Data pro počet turistů za roky 2009 – 2012 byla u většiny SIDS převzata ze zdroje World Bank, 2015. Údaje pro stát Guinea-Bissau, kde je cestovní ruch velmi málo rozvinutý, a pro Nauru, kam ročně přijíždí zanedbatelný počet turistů, nebyly k dispozici v žádných oficiálních statistikách, a tak jsou převzaty ze zdroje Garfors, 2012. Proměnná „počet turistů“ vstupuje do regresní analýzy ve zlogaritmizované podobě.

Nezávislé proměnné byly vybrány na základě literatury, která se zabývá vlivem různých faktorů na oblíbenost destinace u turistů (Armstrong, 2014; Gay, 2013; Hampton, 2012; Huebner, 2012; Lohmann, 2013; Pearce, 2001; Prebežac, 2008; Prideaux, 2012; Sharpley, 2012; Toader, 2014). Nejvíce inspirativní byl článek Cho (2010) „*A Study of the Non-economic Determinants in Tourism Demand*“, který používá data ze 135 zemí světa v regresní analýze ke stanovení faktorů ovlivňujících turistickou poptávku.

Nezávislými proměnnými, kterými se snažíme vysvětlit počet turistů v SIDS, jsou tyto:

Proměnná 1: Velikost populace v jednotlivých SIDS. Data byla shromážděna ze zdroje UNWTO, 2014a a byla za rok 2013. Tato proměnná vstupuje do výsledného regresního modelu ve zlogaritmizované podobě.

Proměnná 2: Izolace. Proměnná izolace by měla aproximovat odlehlost a potažmo cenové náklady, které je potřeba vynaložit při cestě do daného státu/teritoria. Izolace byla měřena podle indexu izolace, jehož hodnota byla převzata ze zdroje UNEP (1998) vždy pro hlavní ostrov dané země (tedy pro ostrov, na kterém se nachází hlavní město). Index izolace se měří na základě vzdálenosti ostrova

od nejbližšího sousedního ostrova, souostroví a kontinentu. V literatuře obecně panuje názor, že odlehlost ostrovů má negativní vliv na počet turistů v zemi (Poirine, 2014; Karampela, 2014; Cho, 2010; Lohmann, 2013). Někteří autoři však považují odlehlost ostrova v souvislosti s turismem za atraktivní vlastnost, protože evokuje exotiku (Scheyvens, 2009).

Proměnná 3: Silnice. Proměnná silnice znamená počet km silnic v dané destinaci. Tímto indikátorem je zamýšleno aproximovat faktor rozvinutosti infrastruktury. Hodnoty pro jednotlivé SIDS byly čerpány ze CIA, 2015b. Rozvinutost infrastruktury by měla napomáhat rozvoji turismu (Hampton, 2007).

Proměnná 4: Počet letových destinací, v analýze označováno jako „letdest“. Zatímco proměnná izolace má aproximovat odlehlost země, tato proměnná má za cíl aproximovat dostupnost dané destinace, a to počtem destinací z hlavního mezinárodního letiště (mezinárodní letiště nacházející se v hlavním městě). Původně měla být dostupnost měřena počtem odletů do domácích a zahraničních destinací letadel registrovaných v dané zemi, jak to provedl ve své regresní analýze Cho (2010), který čerpal ze zdroje World Bank (2014). Ve statistikách však bohužel chyběly údaje pro více než polovinu SIDS, a tak byl zvolen výše zmíněný indikátor. Hodnoty pro jednotlivé země byly čerpány ze zdroje Wikipedia (2015), která na stránkách jednotlivých letišť shromažďuje údaje o odletových destinacích leteckých společností operujících v dané zemi. V případě, že se jedna destinace opakovala u více leteckých společností, byla započtena vícekrát. Předpokládáme, že větší dostupnost země bude mít pozitivní vliv na počet turistů v zemi. Proměnná letdest vstupuje do analýzy ve zlogaritmizované podobě.

Proměnná 5: HDP/os. přepočtené podle parity kupní síly v USD. V analýze vystupuje tato proměnná pod označením „HDPpc“ a měla by aproximovat ekonomickou a sociální vyspělost dané země. Předpokladem je, že vztah mezi touto proměnnou a závislou proměnnou bude pozitivní. Data byla shromážděna ze zdroje UNCTAD (2014) a hodnoty pro jednotlivé SIDS byly zprůměrovány za období 2009 – 2013. Proměnná HDPpc vstupuje do analýzy ve zlogaritmizované podobě.

Proměnná 6: Sezónnost. Sezónnost měří odchylku v průměrných měsíčních teplotách v jednotlivých SIDS, přičemž velká odchylka znamená jasně diverzifikovanou sezónnost během roku. Tato proměnná byla vybrána na základě článku Cho, 2010. Výkyvy teplot během roku u většiny SIDS nejsou velké, což je dáno jejich polohou v tropickém a subtropickém pásu. U některých SIDS je však sezónnost výraznější. Údaje byly získány ze stránek Tyndall centre for Climate Change and Research (2003), kde lze dohledat průměrné měsíční teploty (hodnoty jsou zprůměrovány za roky 1961-1990) pro většinu SIDS.

Proměnná 7: Průměrná roční teplota (v analýze značená jako „teplota“). Tato proměnná také aproximuje klimatické poměry a počasí v destinaci. Hodnoty průměrných ročních teplot byly čerpány ze stejného zdroje, jako u předchozí proměnné (Tyndall centre for Climate Change and Research, 2003).

Proměnná 8: Počet deštivých dnů („wetdays“). Jedná se o poslední ze tří proměnných, zaměřených na klimatické poměry a počasí v destinaci. Hodnoty pro SIDS jsou čerpány ze stejného zdroje jako u dvou předchozích proměnných. Předpokládáme, že vztah mezi touto proměnnou a závislou proměnnou bude negativní.

Proměnná 9: Přírodní a kulturní památky UNESCO. Tato proměnná, která je součtem kulturních, přírodních a smíšených památek UNESCO v zemi, aproximuje přírodní a kulturní bohatství v SIDS. Přírodní podmínky (flóra, fauna, krajina – hory, pláže, lesy, atd.) a kultura země (historie, tradice, atd.) jsou velice důležitým faktorem přílivu turistů do destinace (Lohmann, 2013). Vzhledem k malému množství UNESCO památek v jednotlivých SIDS však nepředpokládáme, že tato proměnná bude statisticky významná.

Proměnná 10: Index biodiverzity („gef“). Tato proměnná aproximuje přírodní bohatství a biodiverzitu. Index měří potenciál biodiverzity na škále od 0 do 100 a jeho hodnoty jsou převzaty ze zdroje World Bank, 2008.

Proměnná 11: Index politické stability a absence násilí/terorismu („govern“). Politická stabilita je důležitým faktorem přílivu turistů do země (Sharpley, 2012; Huebner, 2012). Například na Fidži byl zaznamenán jasný pokles počtu turistů v souvislosti s nepokoji v roce 2006 (Sheyvens, 2012). Index aproximuje politickou situaci (stabilitu) v zemi. Hodnoty pro jednotlivé SIDS byly převzaty ze zdroje World Bank, 2014b a pohybují se v rozmezí -2,5 až 2,5, přičemž vyšší skóre znamená lepší vládnutí (governance). Očekáváme pozitivní vztah mezi touto proměnnou a závislou proměnnou.

Proměnná 12: Počet vražd na 100 000 obyvatel („vraždy“). Tato proměnná aproximuje bezpečnostní situaci v zemi a míru násilných trestných činů. Nevyhovující bezpečnostní situace v zemi může být důvodem nižšího počtu turistů (jak popsala např. Pipike, 2012, v případě Papuy Nové Guiney). Očekáváme negativní vztah k závislé proměnné. Hodnoty pro počet vražd na 100 000 obyvatel byly čerpány ze zdroje UNdata, 2012, kdy pro každou zemi byla hodnota proměnné vytvořena zprůměrováním hodnot za roky 2008 – 2012.

Proměnná 13: Cenová hladina („cenhlad“). Cenová hladina v destinaci je důležitým faktorem ve vztahu k počtu turistů (Toader, 2014; Gay, 2013). Byla aproximována indikátorem konverze parity kupní síly místní měny ve vztahu k USD. Měřilo se tedy, jaký počet jednotek místní měny je

dostatečný na to, aby bylo možné si za něj koupit stejný objem statků na domácím trhu, jaký je možné koupit za 1 USD ve Spojených státech. Hodnoty byly převzaty ze zdroje World Bank, 2015b, a zprůměrovány za roky 2008 – 2013.

Dummy proměnná status. Tato dummy proměnná nabývá dvou hodnot podle toho, zda se jedná o samostatný stát či závislé území

Dummy proměnná region. Tato proměnná nabývá dvou hodnot podle regionu, ve kterém se daná země nachází (hodnota 1 leží-li země v Pacifiku, 0 nachází-li se jinde).

Dummy proměnná jazyk. Ke zkoumání vlivu úředního jazyka v destinaci byla vytvořena sada dummy proměnných pro tyto světové jazyky: angličtina, francouzština, španělština, nizozemština, portugalština a arabština.

Nejdříve byla provedena korelační analýza pro předběžné zjištění potenciálních dvoustranných lineárních souvislostí mezi vysvětlujícími proměnnými a vysvětlovanou proměnnou. Pro vysvětlující proměnnou *turisti* byly korelační koeficienty statisticky významné na 5% hladině pro proměnné *populace*, *izolace*, *silnice*, *letdest* a *sezonnost*. Na 10% hladině významnosti byl navíc významný koeficient pro dummy proměnnou *pacifik* (korelační matice viz níže – Tabulka 2 - pro statisticky významné proměnné. Statisticky významné korelační koeficienty na 10% hladině významnosti jsou označeny hvězdičkou. Pod korelačními koeficienty je uvedena p-value pro t test významnosti korelačního koeficienty).

Tabulka 2: Výsledky korelační analýzy

```
. pwcorr turisti populace izolace silnice letdest sezonnost pacifik, sig star(10)
```

	turisti	populace	izolace	silnice	letdest	sezonnost	pacifik
turisti	1.0000						
populace	0.4540*	1.0000					
	0.0004						
izolace	-0.4478*	-0.3061*	1.0000				
	0.0011	0.0306					
silnice	0.3185*	0.7099*	-0.2609*	1.0000			
	0.0214	0.0000	0.0835				
letdest	0.8634*	0.3261*	-0.4966*	0.1743	1.0000		
	0.0000	0.0133	0.0002	0.2166			
sezonnost	0.4137*	0.0625	-0.2067	0.0920	0.1229	1.0000	
	0.0038	0.6766	0.2006	0.5526	0.4105		
pacifik	-0.2556*	-0.1716	0.7696*	-0.1862	-0.3105*	-0.2592*	1.0000
	0.0550	0.2019	0.0000	0.1864	0.0187	0.0785	

Literatura, která zkoumá příliv turistů do zemí světa (například Cho, 2010), však většinou pracuje se zlogaritmovaným počtem turistů. Proto byla také provedena korelační analýza mezi jednotlivými potenciálními vysvětlujícími proměnnými a proměnnou *log_turisti*. Na 5% hladině významnosti je korelace statisticky významná mezi proměnnou *log_turisti* a proměnnými *populace*, *izolace*, *silnice*, *letdest*, *HDPpc*, *sezonnost*, *unesco* a *pacifik*. Na 10% hladině významnosti jsou navíc statisticky významné korelace pro proměnné *govern* a *wetdays*. Marginálně statisticky nevýznamné (na 10% hladině významnosti) jsou proměnné *cenhlad*, *teplota* a *vrazdy*. Pro ostatní proměnné jsou p-values pro testy statistické významnosti korelačních koeficientů relativně vysoké, korelační koeficienty jsou tedy jednoznačně statisticky nevýznamné. Korelační matice viz níže v tabulce v tabulce Y pro statisticky významné proměnné a proměnné, které jsou nevýznamné jen těsně. Statisticky významné korelační koeficienty na 10% hladině významnosti jsou označeny hvězdičkou. Pod korelačními koeficienty je opět uvedena p-value pro t test významnosti korelačního koeficienty.

Tabulka 3: Výsledky korelační analýzy log_turisti

```
. pwcorr log_turisti populace izolace silnice letdest HDPpc sezonnost unesco pacifik
govern wetdays cenhlad teplota vrazdy, sig star(10)
```

	log_tu-i	populace	izolace	silnice	letdest	HDPpc	sezonn~t
log_turisti	1.0000						
populace	0.3975* 0.0022	1.0000					
izolace	-0.4762* 0.0005	-0.3061* 0.0306	1.0000				
silnice	0.3934* 0.0039	0.7099* 0.0000	-0.2609* 0.0835	1.0000			
letdest	0.5750* 0.0000	0.3261* 0.0133	-0.4966* 0.0002	0.1743 0.2166	1.0000		
HDPpc	0.2877* 0.0474	-0.1419 0.3359	-0.0743 0.6358	-0.1204 0.4308	0.2767* 0.0569	1.0000	
sezonnost	0.4017* 0.0051	0.0625 0.6766	-0.2067 0.2006	0.0920 0.5526	0.1229 0.4105	0.4061* 0.0093	1.0000
unesco	0.2619* 0.0491	0.5357* 0.0000	-0.0917 0.5263	0.7616* 0.0000	0.0641 0.6359	-0.0791 0.5930	0.2397 0.1047
pacifik	-0.4809* 0.0002	-0.1716 0.2019	0.7696* 0.0000	-0.1862 0.1864	-0.3105* 0.0187	-0.2411* 0.0988	-0.2592* 0.0785
govern	-0.2522* 0.0772	-0.4032* 0.0037	0.3372* 0.0252	-0.2503* 0.0897	0.0154 0.9156	0.2412 0.1148	-0.3150* 0.0373
wetdays	-0.2850* 0.0522	-0.1205 0.4198	0.1188 0.4652	-0.1550 0.3150	0.0238 0.8740	-0.0805 0.6215	-0.6030* 0.0000
cenhlad	-0.2426 0.1314	-0.3688* 0.0192	0.4223* 0.0115	-0.3419* 0.0356	-0.0817 0.6163	0.5872* 0.0001	0.0275 0.8717
teplota	-0.2125 0.1516	-0.1077 0.4713	-0.0496 0.7612	-0.0937 0.5453	0.0922 0.5376	-0.3881* 0.0133	-0.2999* 0.0405
vrazdy	0.2118 0.1241	0.0420 0.7632	-0.3443* 0.0166	0.1622 0.2655	-0.0539 0.6985	-0.0469 0.7516	-0.0358 0.8152

Protože náš dataset obsahuje celou řadu kategorických proměnných, byly otestovány statistické významnosti vlivu sada dummy proměnných pro tyto kategorické vlivy. Nejdříve byla pomocí jednoduché regrese otestována sada dummy proměnných pro proměnnou *jazyky*, která není pro vysvětlení proměnné *log_turisti* statisticky významnou (F test = 1.66, p-value = 0.1727). Poté byla otestována sada dummy proměnných pro proměnnou *status*. Tato proměnná se pro vysvětlení

proměnné *log_turisti* také ukázala být statisticky nevýznamnou (F test = 0.74, p-value = 0.5985). Nakonec byla otestována sada proměnných pro proměnnou *region*, která se ukázala být statisticky významnou pro vysvětlení proměnné *log_turisti* (F test = 8.13, p-value = 0.0008), a to zejména díky dummy proměnné *pacifik* (=1 je-li země z Pacifiku, 0 = je-li odjinud).

7.3 Modely, odhady a výsledky

Pro námi zvolenou průřezovou regresní metodu bylo k dispozici od 36 do 40 pozorování, což není mnoho, přesto však v téměř všech případech vychází statistické testy pro hlavní proměnné významně a R^2 dokonce velmi významně. Jsme si vědomi toho, že vzhledem k počtu pozorování a počtu použitých vysvětlujících proměnných (5 až 6) je validita testů na hraně akceptovatelnosti.

V analýze bylo použito celkem 5 regresních modelů. Základní proměnné byly odvozeny z teorie, předchozích empirických výzkumů i výše uvedené korelační analýzy dvoustranných lineárních souvislostí. Základní proměnné v modelu byly vybrány takto: pomocí **proměnné *letdest* aproximujeme faktor dostupnosti do daného teritoria**. Pomocí proměnné *izolace* bylo zamýšleno aproximovat cenové náklady a odlehlost, nicméně vzhledem k relativní podobnosti obou proměnných, a tím i vcelku vysoké korelaci mezi nimi (-0,4966) byla proměnná *izolace* v přítomnosti *log_letdest* vždy nevýznamná (totéž platilo v případech, kdy jsme proměnnou *izolace* v modelech použili namísto proměnné *log_letdest*), a proto byla z analýzy vyřazena.

Pomocí **proměnné *wetdays* jsou aproximovány klimatické podmínky v destinaci**. Zde připadaly v úvahu taky proměnné *sezonnost*, popřípadě *teplota*. Podobně jako v předchozím případě, *sezonnost* a *wetdays* aproximují podobný fenomén, a proto korelace mezi nimi je vysoká (-0,6030), tudíž proměnná *sezonnost* je v přítomnosti *wetdays* vždy statisticky nevýznamná (totéž platilo v případech, kdy jsme proměnnou *sezonnost* v modelech použili namísto proměnné *wetdays*). Proto byla proměnná *sezonnost* vyřazena. Proměnná *teplota* nebyla v žádném modelu statisticky signifikantní.

Proměnná *unesco* je dána součtem přírodních, kulturních a smíšených památek UNESCO v destinacích a **aproximuje kulturní a přírodní dědictví teritoria**. Vzhledem k malému množství UNESCO památek v jednotlivých SIDS tato proměnná zřejmě nebude statisticky významná. Protože však literatura zaměřená na determinanty cestovního ruchu považuje tento faktor za důležitý (Cho, 2010), byla proměnná v regresi ponechána.

Proměnná **populace** bude do regrese vstupovat zejména z toho důvodu, že lze očekávat, že čím větší je populace destinace, tím více lidí bude do destinace směřovat. Jedná se o standardní faktor, pro jehož vliv je nutné kontrolovat.

Ekonomická a sociální rozvinutost teritoria je aproximována **proměnnou HDP na obyvatele**. K těmto proměnným jsou pak v jednotlivých modelech postupně přidávány bezpečnostní faktory (proměnná *vrazdy*), politické faktory (proměnná *govern*), environmentální faktory (proměnná *gef*), ekonomické faktory (proměnná *cenhlad*) a jednotlivé sady dummy proměnných (regionální, jazykové a politický status).

Základní model (model 1) má následující podobu:

$$(\log_turisti) = \beta_1 + \beta_2(\log_letdest) + \beta_3(wetdays) + \beta_4(unesco) + \beta_5(\log_populace) + \beta_6(\log_HDPpc) + \varepsilon.$$

Proměnné *letdest*, *populace* a *HDPpc* byly zlogaritmovány kvůli jejich velkému kladnému zešikmení. Tato transformace vedla k významnému zlepšení výsledků regrese (i ke splnění regresních předpokladů). V jednotlivých dalších specifikacích modelu (modely 2 až 5) jsou jako dodatečné proměnné postupně přidávány výše uvedené proměnné, které aproximují bezpečnostní, politické, environmentální, ekonomické a další faktory. Ve výsledcích regrese v tabulce nejsou uvedeny žádné dummy proměnné, neboť všechny (jazyk, politický status, region) se po přidání do základního modelu ukázaly jako statisticky nevýznamné. Výsledky jednotlivých modelů regrese ukazuje tabulka níže.

Všechny proměnné v základním modelu (1) kromě proměnné *unesco* jsou statisticky významné alespoň na 5% hladině významnosti, což potvrzuje očekávání. Tyto výsledky lze považovat za robustní, neboť platí téměř bez výjimky ve všech modelech (1–5): pouze v modelu 5 po přidání proměnné *cenhlad* se *log_letdest* stane statisticky nevýznamnou. Tabulky pro 5 regresních modelů se nacházejí v příloze. Z dodatečně přidávaných proměnných k základní specifikaci jsou statisticky významnými (jen ale na 10% hladině významnosti) proměnné *vrazdy* a *cenhlad* (koeficient pro proměnnou *vrazdy* má však velmi překvapivě obrácené znaménko, než bychom očekávali). I přes relativně nízký počet pozorování jsou jednotlivé modely statisticky významné, přičemž R^2 (tedy podíl vysvětlené variability závislé proměnné) je vždy velmi vysoké.

Tabulka 4: Modely a výsledky regresní analýzy

dependent variable: log_turisti					
	model 1	model 2	model 3	model 4	model 5
	OLS regrese	OLS regrese	OLS regrese	OLS regrese	OLS regrese
log_letdest	0,6545** (2,31)	0,7181** (2,56)	0,6160** (2,28)	0,6055** (2,14)	0,4023 (1,67)
wetdays	-0,0078* (-3,11)	-0,0078* (-3,06)	-0,0088* (-3,34)	-0,0050** (-2,14)	-0,0053* (-2,78)
unesco	0,0057 (0,07)	0,0428 (0,53)	-0,0243 (-0,28)	0,0355 (0,50)	-0,0313 (-0,38)
log_populace	0,6057* (3,62)	0,5506* (3,47)	0,7095* (3,96)	0,6010* (3,29)	0,5938* (4,37)
log_HDPpc	0,8287* (3,58)	0,7655* (3,38)	0,7932** (3,67)	0,7965* (3,55)	1,0582* (4,73)
vrazdy	-	0,0157*** (1,83)	-	-	-
governance	-	-	0,3749 (1,31)	-	-
gef	-	-	-	-0,0250 (-0,73)	-
cenhlad	-	-	-	-	-1,3029*** (-1,83)
konstanta	-10,2145	-9,3734	-11,1045	-9,9485	-10,6389
R ²	0.8393	0.8462	0.8454	0,8708	0,9060
Pozorování	40	40	40	37	36

* Statisticky významný na 1% hladině významnosti

** Statisticky významný na 5% hladině významnosti

*** Statisticky významný na 10% hladině významnosti

Poznámky: t-statistiky v závorkách. Směrodatné chyby jsou robustní vůči heteroskedasticitě (použita Whiteova metoda).

7.4 Shrnutí výsledků analýzy

Z provedené regresní analýzy vyplývá, že hlavními determinanty přílivu turistů do SIDS jsou faktory dostupnosti (proměnná *log_letdest*), klima (proměnná *wetdays*), velikost populace země (proměnná *log_populace*) a úroveň ekonomické vyspělosti země (proměnná *log_HDPpc*). Z ostatních faktorů jsou marginálně statisticky významné faktory bezpečnosti (proměnná *vrazdy*) a ekonomické faktory (cenová hladina v destinaci, proměnná *cenhlad*). Proměnná *vrazdy* má však opačný význam, než bychom očekávali. Naopak mezi faktory, které nemají význam, patří environmentální faktory, politické resp. institucionální faktory, jazykové faktory, regionální faktory a faktory politického statusu.

Pozitivní vliv proměnné *log_letdest* na počet turistů není překvapující, potvrdil názor autorů (Poirine, 2014; Karampela, 2014; Cho, 2010; Lohmann, 2013) i náš předpoklad. Čím více je daný malý ostrovní stát letecky dostupný, tím více turistů do něj proudí; naopak izolace ostrovům z hlediska cestovního ruchu neprospívá. Analýza potvrdila i důležitost klimatických vlivů a proměnná *wetdays* měla podle očekávání negativní vliv (tzn. čím více deštivých dnů, tím méně turistů). Proměnná *teplota* nebyla v žádném z modelů signifikantní zřejmě proto, že všechny SIDS mají přibližně stejnou roční průměrnou teplotu, a to z důvodu jejich polohy v tropickém a subtropickém pásu. Proměnná *log_populace* se také ukázala být signifikantní s pozitivním vlivem. SIDS s větším počtem obyvatel mají větší lidský kapitál, který napomáhá rozvoji turismu. Je však nutné také zohlednit *hustotu* turistů, čili počet turistů na počet obyvatel - pro některé malé státy je i malý počet turistů ekonomicky významný. Úroveň ekonomické vyspělosti (aproximována proměnnou *log_HDPpc*) determinuje rozvinutost infrastruktury a služeb, které jsou pro cestovní ruch také důležité. Cenová hladina v destinaci se ukázala být také významným faktorem přílivu turistů do SIDS. Proměnná *vraždy* aproximující bezpečnostní faktory byla sice marginálně statisticky významná, měla však opačný význam, než jsme očekávali. To však může být způsobeno tím, že počet vražd na 100 000 obyvatel je významně vyšší pro státy Karibiku než pro ostatní regiony. Pokud bychom kontrolovali pro vliv regionů ve druhém modelu, stala by se proměnná *vrazdy* statisticky nevýznamnou.

Environmentální faktory (proměnná *gef* – index biodiverzity), neměly pro příliv turistů význam. Tento výsledek může být způsoben tím, že všechny SIDS mají v očích turistů podobné přírodní podmínky. Regionální faktor zřejmě nebyl důležitý, jakmile jsme kontrolovali faktor dostupnosti. Faktor politického statusu pravděpodobně neměl význam z toho důvodu, že samostatné státy nemají v souvislosti s turismem žádnou společnou charakteristiku oproti závislým územím. Také se lze domnívat, že někteří turisté nemají při výběru destinace znalost o tom, zda se jedná o samostatný stát či závislé území. Jazykové faktory se také ukázaly být nedůležitými. Zřejmě většina destinací disponuje mluvčími anglického jazyka a jiných světových jazyků ve službách cestovního ruchu, i když

je v zemi používán jiný úřední jazyk. Politické faktory aproximované proměnnou *govern* překvapivě také nemají význam. Pro zjištění důvodu nevýznamnosti tohoto faktoru by bylo potřeba opětovně zhodnotit metodiku výběru indikátoru.

8. Závěr

V teoretické části této práce byl na základě studia odborných textů potvrzen pozitivní vliv turismu na rozvoj malých ostrovních států. Pomocí regresní analýzy byl dále zjištěn vliv konkrétních faktorů na počet turistů v SIDS. Těmito faktory jsou zejména dostupnost, klima a ekonomická vyspělost. Malé ostrovní státy by se tedy měly zaměřit na konkrétní opatření k posílení cestovního ruchu. Klima nelze nijak měnit, ale státy, u kterých je klima příznivější (v tomto případě méně deštivých dnů), mají větší potenciál cestovního ruchu a tak by se na něj měly zaměřit jako na svou rozvojovou příležitost. Naopak u států s nepříznivým klimatem lze doporučit jinou cestu rozvoje než skrze turismus. Ekonomická vyspělost přichází s celkovým rozvojem země a nemá vztah pouze k turismu. Lze očekávat, že s vyšším HDP/os. poroste i počet turistů v dané zemi, tento pokrok však zahrnuje mnohé ekonomické a společenské změny a jedná se o dlouhodobý proces. Faktor dostupnosti je tak jediným faktorem, který mohou SIDS významně ovlivnit ve svůj prospěch. Rozvoj letecké infrastruktury a hlavně propojení ostrova s co největším počtem jiných destinací by pro SIDS znamenalo velký nárůst v počtu turistů. V tomto směru mají pacifické SIDS velkou nevýhodu, a to kvůli své izolovanosti a nákladům na přepravu. Závěrem lze zopakovat, že pro malé ostrovní státy je turismus jednou z možností rozvoje a že konkrétní kroky k posílení cestovního ruchu mohou důležitost turismu v SIDS ještě posílit.

9. Seznam literatury

AIRGUIDE FOR THE FREQUENT FLYER MAGAZINE. *The Islands Of Tahiti Have Seen U.s. Tourist Arrivals Climb Dramatically* [online]. 2014 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=13&sid=0d28a150-cf11-4019-bb7b-0ac070e80e63%40sessionmgr112&hid=121&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#db=bth&AN=95760437>

ALEXEYEFF, Kalissa. Are You Being Served? Sex, Humour and Globalisation in the Cook Islands. *Anthropological Forum* [online]. 20087, Vol. 18, No. 3 [cit. 2015-04-28]. Dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=1&sid=5099a59f-46ec-4129-98ee-f72c9b8b4d97%40sessionmgr114&hid=121&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#db=a9h&AN=34899377>

ANDERSON. SALEM PRESS ENCYCLOPEDIA. *Tonga* [online]. 2014 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/detail/detail?sid=0f4ab404-99de-453b-88e1-99bee5680c8f%40sessionmgr115&vid=5&hid=121&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#db=ers&AN=88391204>

ARMSTRONG, Harvey W. The significance of geographic location in island studies: a rejoinder. *Island Studies Journal* [online]. 2014, č. 2 [cit. 2015-02-09]. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=1&sid=a3265b89-46c0-48ae-85ae-0575f7fa5d0f%40sessionmgr4003&hid=4208&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#db=a9h&AN=98971764>

ASHLEY, Caroline. OVERSEAS DEVELOPMENT INSTITUTE. *Pro-Poor Tourism Report No. 1*. Nottingham: Russell Press, 2001. ISBN 0 85003 522 8. Dostupné z: <http://www.propoortourism.info/documents/AshleyetalPPTStrats.pdf>

AOSIS. *About AOSIS* [online]. 2015 [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://aosis.org/about/>

AUSTRALIAN NATIONAL UNIVERSITY. *Micronesia, Melanesia, Polynesia* [online]. 2013 [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://asiapacific.anu.edu.au/mapsonline/base-maps/micronesia-melanesia-polynesia>

BUI, Thi. DESTINATION BRANDING: THE COMPARATIVE CASE STUDY OF GUAM AND VIETNAM. *Journal of International Business Research* [online]. 2010, Volume 9, Special Issue 2, [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=3&sid=79a77883-dc51-4442-ae82-9aadbc52f6af%40sessionmgr4003&hid=4213&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#db=edb&AN=57345862>

BULLARD, John. Melanesia. *Salem Press Encyclopedia* [online]. 2014, January [cit. 2015-04-22]. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?sid=db0790b3-ed8e-4816-8994-bc32ee3233e1%40sessionmgr4004&vid=2&hid=4213&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#db=ers&AN=96411483>

CIA WORLD FACTBOOK. *Pacific Ocean* [online]. 2015a [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/zn.html>

CIA. *The World Factbook* [online]. 2015b [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>

Cruises. *Travel & Tourism Market Research Handbook* [online]. 2013, p239-242 [cit. 2015-04-30]. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?sid=7cc52ca3-17dc-4e88-9d90-34efb99f92f4%40sessionmgr4003&vid=0&hid=4213&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#db=bth&AN=85599053>

ČESKÁ GEOLOGICKÁ SLUŽBA. *Geologická encyklopedie - útes* [online]. 2007 [cit. 2015-04-28]. Dostupné z: <http://www.geology.cz/aplikace/encyklopedie/term.pl?utes>

CHO, Vincent. A Study of the Non-economic Determinants in Tourism Demand. *INTERNATIONAL JOURNAL OF TOURISM RESEARCH* [online]. 2010, č. 12 [cit. 2015-02-25]. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=1&sid=2e75a713-fb69-4b54-ae93-737a728b83e8%40sessionmgr4005&hid=4205&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#db=bth&AN=51733227>

COLEMAN, Denis. Marshall Islands. *Country Watch Review* [online]. 2014 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=02250c8a-df15-4ca4-ab2f-0d3a74b79368%40sessionmgr112&vid=1&hid=121>

EMBASSY OF THE US - MICRONESIA. *Compact of Free Association* [online]. nedatováno [cit. 2015-04-18]. Dostupné z: <http://kolonia.usembassy.gov/policy/compact-of-free-association.html>

EB - ENCYCLOPAEDIA BRITANNICA.- *Micronesian Culture* [online]. 2015a [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/380461/Micronesian-culture>

EB - ENCYCLOPAEDIA BRITANNICA. *Nauru* [online]. 2015b [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/406671/Nauru>

EB - ENCYCLOPAEDIA BRITANNICA. *Tonga* [online]. 2015c [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/599148/Tonga>

FLORES-MEISER. SALEM PRESS ENCYCLOPEDIA. *Ancient Micronesia* [online]. 2014 [cit. 2015-04-28]. Dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/detail/detail?sid=928bb7d2-1c8d-4c79-979b-e9eb95e00c8f%40sessionmgr114&vid=1&hid=121&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#db=ers&AN=96410990>

GANTELET, P. ISEE. *Economic survey cruise ship passengers in New Caledonia*. Octobre 2010, 20 p.

GAY, Jean-Cristophe. WHY IS TOURISM DOING POORLY IN OVERSEAS FRANCE?. *Annals of Tourism Research* [online]. 2011, č. 3 [cit. 2015-02-09]. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=5&sid=a3265b89-46c0-48ae-85ae-0575f7fa5d0f%40sessionmgr4003&hid=4208&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#db=edselp&AN=S0160738311001484>

GLOBAL CONFERENCE ON THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF SMALL ISLAND DEVELOPING STATES (SIDS). *REPORT OF THE GLOBAL CONFERENCE ON THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF SMALL ISLAND DEVELOPING STATES* [online]. Bridgetown, Barbados, 1994 [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: http://www.un.org/esa/dsd/dsd_aofw_sids/sids_pdfs/BPOA.pdf

GUAM VISITORS BUREAU. *2014 Annual Report* [online]. 2014 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <https://www.guamvisitorsbureau.com/research-and-reports/reports/annual-report>

HUR, Yoonkyung a Howard ADLER. An Exploratory Study of the Propensity for South Koreans to take Cruises: Investigating Koreans' Perceptions of Cruise Ship Travel. *International Journal of Tourism Research* [online]. 2013, č. 15 [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=2&sid=3c89bb22-36d6-46e9-b832-6d6a0a2c3a6e%40sessionmgr4002&hid=4213&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#db=bth&AN=85938205>

IISD - INTERNATIONAL INSTITUTE FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT. *SUMMARY OF THE THIRD INTERNATIONAL CONFERENCE ON SIDS* [online]. 2014 [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <http://www.iisd.ca/vol08/enb0857e.html>

IPCC - INTERGOVERNMENTAL PANEL ON CLIMATE CHANGE. *Climate Change 2001: Impacts, Adaptation, and Vulnerability* [online]. 2001 [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: <http://www.ipcc.ch/ipccreports/tar/wg2/index.php?idp=671>

FEENY, Simon a Mark MCGILLIVRAY. Aid and Growth in Small Island Developing States. *Journal of Development Studies* [online]. 2010, Vol. 46, No. 5 [cit. 2015-04-16]. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=7&sid=a3265b89-46c0-48ae-85ae-0575f7fa5d0f%40sessionmgr4003&hid=4208&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#db=bth&AN=50791722>

GARFORS, Gunnar. *The 25 Least Visited Countries in the World* [online]. 2012 [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <http://www.garfors.com/2013/01/the-25-least-visited-countries-in-world.html>

IMBAL, John. Developing the Tourism Potential of Papua New Guinea. *Contemporary PNG Studies: DWU Research Journal* [online]. May 2009, Vol. 10 [cit. 2015-04-22]. Dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=3300088e-0474-41b9-97d6-a1d8e339aedf%40sessionmgr198&vid=1&hid=121>

ISEE - INSTITUT DE LA STATISTIQUE ET DES ETUDES ECONOMIQUES.. *Institut de la statistique et des études économiques* [online]. 2013 [consulté 2014-04-29]. <http://www.isee.nc/>

JACKMAN, Mahalia. Evaluating tourism competitiveness of small island developing states: a revealed comparative advantage approach. *Anatolia – An International Journal of Tourism and Hospitality Research* [online]. 2011, Vol. 22, No. 3 [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=9&sid=a3265b89-46c0-48ae-85ae-0575f7fa5d0f%40sessionmgr4003&hid=4208&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#db=a9h&AN=69700583>

HAMPTON, Mark P. COMPETING INDUSTRIES IN ISLANDS: A New Tourism Approach. *Annals of Tourism Research* [online]. 2007, č. 4 [cit. 2015-02-09]. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=11&sid=a3265b89-46c0-48ae-85ae-0575f7fa5d0f%40sessionmgr4003&hid=4208&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#db=edselp&AN=S0160738307000825>

KAHN, Mariam. TAHITI: THE RIPPLES OF A MYTH ON THE SHORES OF THE IMAGINATION. *History and Antropology* [online]. 2003, č. 14 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=46bbec1d-ab9e-470c-8d98-e1f1c71d6261%40sessionmgr110&vid=1&hid=121>

KARAMPELA, Sofia. Accessibility of islands: towards a new geography based on transportation modes and choices. *Island Studies Journal* [online]. 2014, Vol. 9, No. 2 [cit. 2015-04-30]. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=3&sid=eb8549a8-8b83-4777-860eff844f5b376%40sessionmgr4002&hid=4213&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#db=a9h&AN=98971758>

LOHMANN, Martin. Fundamentals of tourism: What makes a person a potential tourist and a region a potential tourism destination?. *POZNAŃ UNIVERSITY OF ECONOMICS REVIEW* [online]. 2013, Volume 13, Number 4 [cit. 2015-02-09]. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=13&sid=a3265b89-46c0-48ae-85ae-0575f7fa5d0f%40sessionmgr4003&hid=4208&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#db=bth&AN=94090186>

LUNDAHL, Mats. Population growth and job creation in Timor-Leste. *Journal of the Asia Pacific Economy* [online]. 2009, Vol. 14, No. 1 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=c8d277e9-a002-4972-9414-f589cca45d31%40sessionmgr4004&vid=1&hid=4213>

MACPHERSON. Golden goose or Trojan horse? Cruise ship tourism in Pacific development. *Asia Pacific Viewpoint* [online]. 2008, č. 2 [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=15&sid=a3265b89-46c0-48ae-85ae-0575f7fa5d0f%40sessionmgr4003&hid=4208&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#db=bth&AN=33104646>

MZV. *Papua Nová Guinea: Specifika, bezpečnostní situace, doporučení turistům* [online]. nedatováno [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie%20statu/australie%20a%20oceanie/papua%20nova%20guinea/cestovani/other.html>

MZV. *Šalamounovy ostrovy: Specifika, bezpečnostní situace, doporučení turistům* [online]. nedatovánob [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie%20statu/australie%20a%20oceanie/salomounovy%20ostrovy/cestovani/other.html>

NATIONAL GEOGRAPHIC. *Encyclopedic Entry* [online]. 2015 [cit. 2015-04-28]. Dostupné z: http://education.nationalgeographic.com/education/encyclopedia/island/?ar_a=1

NAIDOO, Perunjodi. THE BRAND IMAGE OF A SMALL ISLAND DESTINATION: THE CASE OF MAURITIUS. *GLOBAL JOURNAL OF BUSINESS RESEARCH* [online]. 2012, Volume 6, number 1 [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=614c17bc-12a6-4b72-b69b-7a9d35f8e7cb%40sessionmgr4003&vid=1&hid=4213>

OFFICE OF THE PRESIDENT REPUBLIC OF KIRIBATI. *Government land purchase within grasp* [online]. 2013 [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: <http://www.climate.gov.ki/2013/08/29/government-land-purchase-within-grasp/>

OVERTON, John. Sovereignty for Sale? Coping with Marginality in the South Pacific – the Example of Niue. *HRVATSKI GEOGRAFSKI GLASNIK* [online]. 2014, 76/1, 5 – 25 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=c873faff-d520-4894-a8ef-2262b96256d2%40sessionmgr198&vid=1&hid=121>

ORAMS, Mark. Humpback Whales in Tonga: An Economic Resource for Tourism. *Coastal Management* [online]. 2002, 30:361–380 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=d407dd1d-9cef-48fc-87b2-fefea00dd9c6%40sessionmgr110&vid=1&hid=121>

PEARCE, Douglas G. Tourism and peripherality: Perspectives from Asia and the South Pacific. *Tourism and Hospitality Research* [online]. 2001, č. 4 [cit. 2015-03-02]. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=17&sid=a3265b89-46c0-48ae-85ae-0575f7fa5d0f%40sessionmgr4003&hid=4208&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#db=bth&AN=6769247>

PIPIKE, Joyce Kia. Comparative study between Fiji and Papua New Guinea tourism development: Lessons to learn from Fiji. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* [online]. 2012, č. 65, s. 192-198 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: http://ac.els-cdn.com/S1877042812050951/1-s2.0-S1877042812050951-main.pdf?_tid=3ecf67e0-eb32-11e4-91f3-00000aab0f01&acdnat=1429956356_d8a8eb5eccc211a43d27dfd18612b268

PRATT, Stephen. *Tourism in Pacific Islands*. Oxon: Routledge, 2015. ISBN 978-1-138-77535-0. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=OHnABgAAQBAJ&pg=PA253&lpg=PA253&dq=Crocombe+R.+2008.+The+South+Pacifc.+IPS+Publications,+University+of+the+South+Pacifc:+Suva.&source=bl&ots=PxiawTvowc&sig=Fknldoz3KJRUpUgSHRfRl8-1Cg&hl=en&sa=X&ei=I9tAVfyiEYutU6ulgdgF&ved=0CDYQ6AEwBA#v=onepage&q=Crocombe%20R.%202008.%20The%20South%20Pacifc.%20IPS%20Publications%2C%20University%20of%20the%20South%20Pacifc%3A%20Suva.&f=false>

PREBEŽAC, Darko a MIKULIĆ. Destination Image and Key Drivers of Perceived Destination Attractiveness. *Trziste/Market* [online]. 2008, č. 20 [cit. 2015-03-02]. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=813d9331-abbb-467e-8d00-af5a53eca99d%40sessionmgr4005&vid=1&hid=4203>

PRIDEAUX, Bruce a Karen Elizabeth MCNAMARA. Turning a Global Crisis into a Tourism Opportunity: the Perspective from Tuvalu. *INTERNATIONAL JOURNAL OF TOURISM RESEARCH* [online]. 2012, č. 15 [cit. 2015-03-02]. Dostupné z:

<http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=19&sid=a3265b89-46c0-48ae-85ae-0575f7fa5d0f%40sessionmgr4003&hid=4208&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#db=bth&AN=91809141>

RUANE, Maria. Exchange Rates and Tourism: Evidence from the Island of Guam. *Journal of Economic Education Research* [online]. 2014, Volume 15, Number 2 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=1&sid=79a77883-dc51-4442-ae82-9aadb52f6af%40sessionmgr4003&hid=4213&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#db=bth&AN=100277429>

SHARPLEY, Richard. Tourism and Governance in Small Island Developing States (SIDS): The Case of Zanzibar. *International Journal of Tourism Research, Int. J. Tourism Res.* [online]. 2014, č. 16 [cit. 2015-02-09]. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=21&sid=a3265b89-46c0-48ae-85ae-0575f7fa5d0f%40sessionmgr4003&hid=4208&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#db=bth&AN=93449683>

SCHEYVENS. Tourism and poverty alleviation in Fiji: comparing the impacts of small- and large-scale tourism enterprises. *Journal of Sustainable Tourism* [online]. 2012, Vol. 20, No. 3 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=0d4f7da2-e711-41c9-b49c-f63c640b5f16%40sessionmgr4002&vid=1&hid=4213>

SCIDEVNET. *Ocean Science for Development in SIDS: Facts and Figures* [online]. 2014 [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: <http://www.scidev.net/global/water/feature/ocean-science-development-sids-facts-figures.html>

SERVICE DU TOURISME. *Les Iles visitées* [online]. 2013 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <http://www.servicedutourisme.gov.pf/spip.php?rubrique132>

SKOOG, Kim. U.S. NUCLEAR TESTING ON THE MARSHALL ISLANDS: 1946 TO 1958. *University of Guam* [online]. 2003, Spring [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.uvu.edu/ethics/seac/US%20Nuclear%20Testing%20on%20the%20Marshall%20Islands.pdf>

STATISTICS NEW ZEALAND. *Niuean people in New Zealand* [online]. 2006 [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: <http://www.stats.govt.nz/Census/about-2006-census/pacific-profiles-2006/niuean-people-in-new-zealand.aspx>

TAHIR, Izza. *Salem Press Encyclopedia* [online]. 2014 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?sid=0b1e4a4a-a021-4ee3-9927-08b356770970%40sessionmgr4005&vid=5&hid=4213&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#db=ers&AN=88391184>

TASCI, Asli. Assessment of Factors Influencing Destination Image Using a Multiple Regression Model. *Tourism Review* [online]. 2007, Vol 62, No 2 [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=1&sid=e6995b26-cb77-47bc-b9fd-c7838456b306%40sessionmgr113&hid=121&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#db=edb&AN=31788644>

TOADER, Cosmina-Simona. Aspects regarding factors that contribute to the choice of tourism destination by tourists. *Banat's university of agricultural sciences and veterinary medicine* [online]. 2014 [cit. 2015-02-09]. Dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=1&sid=ea9c5e66-37e4-4049-af90-ce7a793180f4%40sessionmgr115&hid=121&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#db=bth&AN=97720286>

THE BRITISH MUSEUM. *Melanesia* [online]. nedatováno [cit. 2015-04-22]. Dostupné z: <http://www.britishmuseum.org/explore/cultures/oceania/melanesia.aspx>

TYNDALL CENTRE FOR CLIMATE CHANGE AND RESEARCH. *Data* [online]. 2003 [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: http://www.cru.uea.ac.uk/~timm/cty/obs/TYN_CY_1_1.html

UN - GLOBAL CONFERENCE ON THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF SMALL ISLAND DEVELOPING STATES. *Report* [online]. Bridgetown, Barbados, 1994 [cit. 2015-04-14]. Dostupné z: http://www.un.org/esa/dsd/dsd_aofw_sids/sids_pdfs/BPOA.pdf

UN. *International Year of Small Island Developing States* [online]. 2014 [cit. 2014-12-19]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/events/islands2014/didyouknow.shtml>

UNCTAD. *Data Center* [online]. 2014 [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <http://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx>

UNCTAD. *FDI in Small Islands Developing States: Its limitations and potential* [online]. 31 August 2014 [cit. 2015-04-18]. Dostupné z: http://unctad.org/en/pages/newsdetails.aspx?OriginalVersionID=821&Sitemap_x0020_Taxonomy=Investment%20and%20Enterprise;#20;#UNCTAD Home;#1993;#Small Island Developing States

UNDP. *Human Development Report 2014* [online]. 2014 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/data>

UNEP. *Island Directory* [online]. 1998 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://islands.unep.ch/isldir.htm>

UNESCO. *Bikini Atoll Nuclear Test Site* [online]. 2010 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://whc.unesco.org/en/list/1339>

UNESCO. *Lagoons of New Caledonia: Reef Diversity and Associated Ecosystems* [online]. 2015 [cit. 2015-04-28]. Dostupné z: <http://whc.unesco.org/en/list/1115>

UNESCO. *Mauritius Strategy for the Further Implementation of the Programme of Action for the Sustainable Development of SIDS* [online]. 2009-2014 [cit. 2015-04-16]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/priority-areas/sids/about-unesco-and-sids/mauritius-strategy/>

UNDATA. *Intentional homicide, number and rate per 100,000 population* [online]. 2012 [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <https://data.un.org/Data.aspx?d=UNODC&f=tableCode%3A1#UNODC>

UNITED NATIONS - CONFERENCE ON ENVIRONMENT AND DEVELOPMENT. *Report of the United Nations on Environment and Development: Chapter 17*. 1992. Dostupné z: http://www.un.org/depts/los/consultative_process/documents/A21-Ch17.htm

UNITED NATIONS GENERAL ASSEMBLY. *Meetings: Mauritius Strategy +5 Review* [online]. 2010 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.un.org/ga/65/meetings/mauritiusreview.shtml>

UN NEWS CENTRE. *In wake of Cyclone Pam, UN launches humanitarian appeal for battered Vanuatu* [online]. 2015 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=50412#.VTogbiG8PRY>

UN-OHRLLS. *UN Office of the High Representative for the Least Developed Countries, Landlocked Developing Countries and Small Island Developing States* [online]. 2015 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://unohrlls.org/about-sids/country-profiles/>

UN-OHRLLS. *Small Island Developing States (SIDS) Statistics* [online]. 2013 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://unohrlls.org/custom-content/uploads/2013/09/Small-Island-Developing-States-Factsheet-2013-.pdf>

UN-OHRLLS. *Small Island Developing States: Small Islands Big(ger) Stakes* [online]. 2013 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://unohrlls.org/custom-content/uploads/2013/08/SIDS-Small-Islands-Bigger-Stakes.pdf>

UN-OHRLLS. *Palau* [online]. 2015 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://unohrlls.org/meetings-conferences-and-special-events/palau/>

UNWTO. *Tourism and Poverty Alleviation* [online]. 2010 [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: <http://step.unwto.org/content/tourism-and-poverty-alleviation-1>

UNWTO. *Tourism in Small Island Developing States - SIDS* [online]. 2014a [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: http://dtxqtq4w60xqpw.cloudfront.net/sites/all/files/pdf/unwto_tourism_in_sids_a4_w.tables.pdf

UNWTO. *International tourism exceeds expectations with arrivals up by 52 million in 2013* [online]. 2014b [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: <http://media.unwto.org/press-release/2014-01-20/international-tourism-exceeds-expectations-arrivals-52-million-2013>

UNWTO. *Over 1.1 billion tourists travelled abroad in 2014* [online]. 2015 [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: <http://media.unwto.org/press-release/2015-01-27/over-11-billion-tourists-travelled-abroad-2014>

US DEPARTMENT OF THE INTERIOR. *Definitions of Insular Area Political Organizations* [online]. nedatováno [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://www.doi.gov/oia/islands/politicatypes.cfm>

VALEK, Nataša et al. Socio-demographic characteristics affecting sport tourism choices: A structural model. *Acta Gymnica* [online]. 2014, vol. 44, no. 1 [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=3&sid=25191c12-1af6-4cd3-b40b-6b14dcacefc0%40sessionmgr114&hid=121&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#db=s3h&AN=99377977>

VATHAIRE. Thyroid cancer following nuclear tests in French Polynesia. *British Journal of Cancer* [online]. 2010, č. 103 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=9b36320d-eb34-4c9e-a003-35d143262630%40sessionmgr111&vid=1&hid=121>

WOODROFFE, Colin. Reef-island topography and the vulnerability of atolls to sea-level rise. *In Global and Planetary Change* [online]. 2008, 62(1):77-96 [cit. 2015-04-28]. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?sid=249a3b37-0370-48f6-9774-1bf8adae3595%40sessionmgr4005&vid=0&hid=4213&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#db=edselp&AN=S0921818107001890>

WORLD BANK. *Land area where elevation is below 5 meters (% of total land area)* [online]. 2000 [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: http://data.worldbank.org/indicator/AG.LND.EL5M.ZS?order=wbapi_data_value_2000+wbapi_data_value+wbapi_data_value-first&sort=desc&page=2

WORLD BANK. *Net ODA received per capita (current US\$)* [online]. 2013a [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: http://data.worldbank.org/indicator/DT.ODA.ODAT.PC.ZS?order=wbapi_data_value_2013+wbapi_data_value+wbapi_data_value-last&sort=desc

WORLD BANK. *Net official development assistance received (current US\$)* [online]. 2013b [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: http://data.worldbank.org/indicator/DT.ODA.ODAT.CD?order=wbapi_data_value_2013+wbapi_data_value+wbapi_data_value-last&sort=desc

WORLD BANK. *International tourism, number of arrivals* [online]. 2015 [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.ARVL>

WORLD BANK. *Country and Lending Groups* [online]. 2015 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: http://data.worldbank.org/about/country-and-lending-groups#Low_income

WORLD BANK. *Air transport, registered carrier departures worldwide* [online]. 2014 [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/IS.AIR.DPRT>

WORLD BANK. *Worldwide Governance Indicators* [online]. 2014b [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#reports>

WIKIPEDIA. *The Free Encyclopedia* [online]. 2015 [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page

WORLD BANK. *GEF benefits index for biodiversity (0 = no biodiversity potential to 100 = maximum)* [online]. 2008 [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/ER.BDV.TOTL.XQ?page=1>

WORLD BANK. *Price level ratio of PPP conversion factor (GDP) to market exchange rate* [online]. 2015b [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/PA.NUS.PPPC.RF>

10. Přílohy

Jednotlivé regresní modely:

Model 1

```
. regress log_turisti log_letdest wetdays unesco log_populace log_HDPpc, vce(robust)
```

```
Linear regression                               Number of obs =      40
                                                F( 5, 34) = 33.20
                                                Prob > F      = 0.0000
                                                R-squared    = 0.8393
                                                Root MSE    = .94267
```

log_turisti	Coef.	Robust Std. Err.	t	P> t	[95% Conf. Interval]	
log_letdest	.6545151	.2836155	2.31	0.027	.0781389	1.230891
wetdays	-.0077705	.0024977	-3.11	0.004	-.0128465	-.0026945
unesco	.0057531	.0778316	0.07	0.942	-.1524198	.163926
log_populace	.6056755	.1672069	3.62	0.001	.2658702	.9454808
log_HDPpc	.8287217	.2311933	3.58	0.001	.3588804	1.298563
_cons	-10.21445	3.125822	-3.27	0.002	-16.56688	-3.862012

Model 2

```
. regress log_turisti log_letdest wetdays unesco log_populace log_HDPpc vrazdy,
> vce(robust)
```

```
Linear regression                               Number of obs =      40
                                                F( 6, 33) = 29.41
                                                Prob > F      = 0.0000
                                                R-squared    = 0.8462
                                                Root MSE    = .93613
```

log_turisti	Coef.	Robust Std. Err.	t	P> t	[95% Conf. Interval]	
log_letdest	.7180999	.2802217	2.56	0.015	.1479846	1.288215
wetdays	-.0078082	.0025537	-3.06	0.004	-.0130038	-.0026126
unesco	.0428216	.080825	0.53	0.600	-.121618	.2072612
log_populace	.550571	.1584516	3.47	0.001	.2281988	.8729432
log_HDPpc	.7655649	.2267377	3.38	0.002	.3042635	1.226866
vrazdy	.0156866	.0085514	1.83	0.076	-.0017113	.0330844
_cons	-9.373449	3.021662	-3.10	0.004	-15.52107	-3.225831

Model 3

```
. regress log_turisti log_letdest wetdays unesco log_populace log_HDPpc govern,
> vce(robust)
```

```
Linear regression                               Number of obs =      40
                                                F( 6,    33) =    24.90
                                                Prob > F      =    0.0000
                                                R-squared     =    0.8454
                                                Root MSE     =    .93867
```

log_turisti	Coef.	Robust Std. Err.	t	P> t	[95% Conf. Interval]	
log_letdest	.6160383	.2699918	2.28	0.029	.0667359	1.165341
wetdays	-.0088228	.0026377	-3.34	0.002	-.0141892	-.0034564
unesco	-.0243126	.0866963	-0.28	0.781	-.2006976	.1520723
log_populace	.7094848	.1792448	3.96	0.000	.3448085	1.074161
log_HDPpc	.7931878	.2160671	3.67	0.001	.3535961	1.23278
govern	.3749782	.2854084	1.31	0.198	-.2056895	.955646
_cons	-11.10446	3.039101	-3.65	0.001	-17.28756	-4.921368

Model 4

```
. regress log_turisti log_letdest wetdays unesco log_populace log_HDPpc gef,
> vce(robust)
```

```
Linear regression                               Number of obs =      37
                                                F( 6,    30) =    57.02
                                                Prob > F      =    0.0000
                                                R-squared     =    0.8708
                                                Root MSE     =    .78322
```

log_turisti	Coef.	Robust Std. Err.	t	P> t	[95% Conf. Interval]	
log_letdest	.6055921	.2832434	2.14	0.041	.0271319	1.184052
wetdays	-.0050726	.002318	-2.19	0.037	-.0098066	-.0003386
unesco	.035523	.0705188	0.50	0.618	-.1084957	.1795417
log_populace	.6010226	.1825664	3.29	0.003	.2281722	.973873
log_HDPpc	.7965804	.2243223	3.55	0.001	.3384532	1.254708
gef	-.025037	.0345264	-0.73	0.474	-.0955493	.0454753
_cons	-10.10556	3.164515	-3.19	0.003	-16.56836	-3.642754

Model 5

```
. regress log_turisti log_letdest wetdays unesco log_populace log_HDPpc cenhlad,
> vce(robust)
```

Linear regression

```
Number of obs =    36
F( 6, 29) =    80.81
Prob > F      =    0.0000
R-squared     =    0.9060
Root MSE     =    .67891
```

log_turisti	Coef.	Robust Std. Err.	t	P> t	[95% Conf. Interval]	
log_letdest	.4023462	.2402922	1.67	0.105	-.0891065	.8937989
wetdays	-.0052889	.0019014	-2.78	0.009	-.0091777	-.0014002
unesco	-.0313301	.0833812	-0.38	0.710	-.2018637	.1392035
log_populace	.5938604	.1358208	4.37	0.000	.3160755	.8716452
log_HDPpc	1.058242	.2237594	4.73	0.000	.6006027	1.515881
cenhlad	-1.302896	.7135423	-1.83	0.078	-2.762254	.1564617
_cons	-10.63894	2.708017	-3.93	0.000	-16.17746	-5.100427